

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

Commentarius repugnantiarum Stoicarum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

PLVTARCHI

Commentarius Repugnantiarum Stoicarum.

PRINCIPIO decretorum confessionem ex ipsa vita considerari debere censeo. Non enim tam orator (vt dicebat Aeschines) & lex idem debent loqui: quam vitæ philosophi cum doctrina eius convenire. quippe

doctrina philosopho lex est propria & quâ sibi ipse tulerit: si quidē non ludum & argutias gloriolæ gratia inventas, sed rem summo dignam studio philosophiam, id quod est, censeat esse. Quoniam ergo multa cū ipse Zeno, tum Cleanthes, plurima Chrysippus scripta relinquerunt de repub. de patendo & imperando, de iudicijs, de causis dicēdis: in vitis autem eorum nusquam invenitur prætura, legum latio, in senatū progressus, patrocinium apud iudices, militia pro patria, legatio, in publicum largitio: sed peregre in ocio, eius gustu tanquam Loto detenti, vitam omnem, neq; eam breuem: sed oppido longam inter disputationes, libros, & ambulationes exegerunt: non obscurum est, eos magis secundū aliorum scripta aut dicta, quam sua decreta vixisse: omninoq; vitam in ea quiete consumpsisse, quâ Epicurus & Hieronymus laudant. Ipse quidē Chrysippus in quarto De vitis libro, existimat vitam scholasticam siue literario ocio deditâ, nihil à voluptaria differre. Verba adeo ipsius apponam. Qui vero opinantur philosophis congruere maxime ociosam vitam ab initio, non videntur mihi ij errare: censent enim delectationis aut alius similis rei gratia hoc esse faciendū, itaq; totam vitam protrahendam. Hoc, si quis apertius consideret, nihil aliud significat quâ suauiter. Non enim sensus eorum fallere vos debet, cum multa aperte, obscurius non pauca pronunciant. Quis autem magis in ociosa ista vita consenuit, quam Chrysippus, Cleanthes, Diogenes, Zeno, Antipater? qui quidem suas deseruerūt patrias, non quod esset quod de ijs quereretur, sed vt quiete in suavi ocio apud Zosterem suis disputationibus perpetuo vacarent. Aristocreon quidem Chrysippi discipulus & familiaris, aream imaginem in columna ponens, hos elegos inscripsit.

Hunc Academicos solitum discindere nexus Chrysippum iuuenem ponit Aristocreon.

Hic ergo est Chrysippus, senex, philosophus, qui regiam & ciuilem laudat vitam, & scholasticam à voluptaria nihil differre putat. Qui verò Stoicorum de secta se ad rempublicam conferunt, ij magis adhuc suis placitis repugnant. Nam imperant, disceptant, consulunt, leges ponunt, puniunt, honorant, ita vt qui ciuitates esse putent eas in quibus rempublicam gerunt, pro iudicibus & magistratibus habeant eos, quibus ista munera obtigerunt: prætores iudicēt esse eos qui suffragijs deliguntur: leges Clifthenis, Solonis, Lycurgis leges esse sentiant: cum interim eos prauos & stultos fuisse dicant. ergo remp. gerentes, ipsi sibi aduersantur.

καὶ Λυκούργου καὶ Σόλωνος, οἳ φαύλους καὶ ἀνοήτους γερμένους λέγουσιν. ὡς τε καὶ πολιτευόμενοι μάχονται.

Γ Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ

πρὸς Στωϊκῶν ἐναντιωμῆν.

ΠΡΩΤΟΝ ἀξίως τῆς δογματικῆς ὁμολογίας ἐν τοῖς βίοις θεωρεῖται. δὲ γὰρ ἔχουσι τὴν τρίτον (κατ' Αἰσχίνου) τὸ αὐτὸ φησὶν ἔχει τὸ νόμον, ὡς τὸ βίον ἔχει φιλοσόφου ὁ λόγος σύμφωνον ἔστι. οὐ γὰρ λόγος ἔχει φιλοσόφου, νόμος ἀναίρετος καὶ

ἰδὸν ἔστιν, εἴγε δὲ μὴ παύσεται καὶ ἄρρητος ἔχει ἕνεκα δόξης, ἀλλ' ἔργον ἀξίον αὐτοῦ ἔχει τὸ μέγιστον, ὡς ἄρ' ἔστιν, ἡγεύονται φιλοσοφίαν. ἐπεὶ τοίνυν πολλὰ μὲν ὡς ἐν λόγοις αὐτῶν Ζήνωνι, πολλὰ δὲ Κλεανθῆ, πλεονεχῶς Χρυσιππῶ γερμένους ταυτὴν κατὰ πολιτείας καὶ ἀρχαῶν καὶ ἀρχῶν, καὶ δικαστῶν καὶ ῥητορῶν ἐν τοῖς βίοις ὁσθένος ἔστιν ἄρρητον οὐ φρατῆριαν, οὐ νομοθεσίαν, οὐ πάροδον εἰς βουλιῶν, οὐ σωτηρίαν ἕπι δικαστῶν, οὐ φρατῆριαν ἕπι πατείδος, οὐ κερσεσίαν, ὅσα ἔπιδδουσι. ἀλλ' ἕπι ξένης, ὡς ἄρ' ἵκνῃς λωπύ, γευσάμενοι χρῆσθαι, τὸ πρῶτον βίον, οὐ βραχυῶ, ἀλλὰ παμμήκη γυμνάσιον, διήγαγον ἐν λόγοις καὶ βιβλίοις καὶ ὡσεὶ πατοῖς, ὅσα ἀδύνατον ὅτι τοῖς ὑφ' ἑτέρων γερμένους καὶ λεγόμενοις μάλιστα ἢ τοῖς ὑφ' αὐτῆς ὁμολογητέοις ἔχουσι, ἡ Ἐπίκουρος ἡσυχίαν ἐπαίρει καὶ Ἰερώνυμος, ἐν ταύτῃ δὲ ὡσεὶ πατοῖς κατὰ βίωσαντες. αὐτὸς γὰρ Χρυσιππῶς ἐν ταῖς τετάρτῃ κατὰ βίωσιν, ὁσθένος οἴεται τὸ γοργαστικὸν βίον τῶ ἡδονικῶ ἀγαθέρον, αὐτῶ δὲ ὡσεὶ πατοῖς καὶ λέξας, Ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσι φιλοσόφους ἕπι βίωσιν μάλιστα τὸ γοργαστικὸν βίον ἀπὸ ἀρχῆς, οὐτοῖ μοι δοκεῖσι ἀγαθῶν τῶν, ὑπονοούντες ἀγαθῶν ἵκνῃς ἕνεκεν δὲ τῶ τοῖς, ἡ δὲ ἵκνῃς ἵκνῃς τῶ κατὰ πλοῦτος, καὶ τὸ ὅλον βίον οὕτω διεκλύσαι. τῶ δὲ ἔστιν, διὰ τῶ ἵκνῃς, ἡ δὲ ἵκνῃς. οὐ γὰρ δὲ λατῶν τῶ ὑπονοῖαν αὐτῶ, πολλὰ μὲν τῶ τῶ λεγόμεν, ὅσα ὀλίγων ἢ ἀδύνατον. ἡ δὲ ἵκνῃς ἐν ταῖς γοργαστικῶ βίω τῶ κατὰ ἵκνῃς, ἡ Χρυσιππῶς, καὶ Κλεανθῆς, καὶ Διογῆνης, καὶ Ζήνων, καὶ Ἀντίπατρος: οἴγε καὶ τῶ αὐτῶ κατὰ τῶ πατείδας, οὐτὲν ἐκαλοῦντες, ἀλλ' ὅπως κατὰ ἵκνῃς ἐν ταῖς ἡδονῶν καὶ ἕπι ζῶσθαι γοργάζοντες καὶ φιλοσοφούντες ἀγαθῶν. Ἀριστοκρέων γὰρ ὁ Χρυσιππῶ μαθητῆς καὶ οἰκεῖος, εἰκόνα χαλκῶν δῆλασηλώσας ἐπέγραψε τὸδε ὁ ἐλεγείον,

Τὸν δὲ νέον Χρυσιππῶν Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε

Τῶν Ἀκαδημαϊκῶν φρατῆριδων κατὰ τῶν.

τῶ οὐκ ἔστιν Χρυσιππῶς, ὁ γέρον, ὁ φιλόσοφος, ὁ τῶ βασιλικὸν καὶ πολιτικὸν ἐπαμνῶν βίον, τὸ γοργαστικὸν οὐτὲν οἰόμενος τῶ ἡδονικῶ ἀγαθέρον. ὅσοι δὲ ἵκνῃς αὐτῶ πολιτεία παροσείασιν, ἐπὶ μάλιστα ἐναντιοῦνται τοῖς αὐτῶ δόγμασι. καὶ γὰρ ἀρχαῖοι, καὶ δικαστῶν, καὶ συμβουλοῦσι, καὶ νομοθετοῦσι, καὶ κλάζουσι, καὶ ἵκνῃς ὡς πόλεων οὐσῶν ἐν αἵς πολιτεύονται, βουλοῦνται τῶ καὶ δικαστῶν αἰετῶν λατῶν φρατῆριαν, τῶ γοργαστικῶν νόμον τῶ Κλεισθένους

καὶ μὲν Ἀντίπατρος ἐν τῷ περὶ τῆς Κλεανθοῦ καὶ Χρυσίππου Διαφορῶν ἐπέφηκεν ὅτι Ζιῶν καὶ Κλεάνθης οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηνῶσι γνῆσθαι, μὴ δόξωσιν τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀδικεῖν. ὅτι μὲν εἰ καλῶς οὗτοι, Χρυσίππου οὐκ ὀρθῶς ἐποίησεν, ἐλθεῖν εἰς τὴν πολιτείαν, παρὲς αὐτῶν. πολλὸν δὲ μάχην καὶ ἀλόγητον ἔχοντα, τὰ σώματα καὶ τὰς βίους οὕτως μακρὰν ἀποξενώσασθαι, τὰ ὀνόματα τῆς πατρίδος τηρῆναι ὡς περὶ εἰς τὴν γαμετῶν ἀπολιτῶν, ἑτέρα δὲ συζῶν καὶ σωμαπαυόμενος καὶ παιδοποιούμενος ἐξ ἑτέρας. μὴ συζῆσαι φοιτο γάμῳ, ὡς πᾶσι ἀδικεῖν μὴ δοκῆναι περὶ τῶν. Χρυσίππου δὲ πάλιν ἐν τῷ περὶ ῥητορικῆς γράφων, οὕτως ῥητορῆσαι καὶ πολιτῶσασθαι τὸ βρόν ὡς καὶ τὸ πλούτου ὄντος ἀγαθόν, καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας, ὁμολογεῖ τὰς λόγους αὐτῶν καὶ ἀνεξόδοις εἶναι καὶ ἀπολιτῶσι, καὶ τὰ δόγματα τῆς γείας ἀναρμόσια καὶ τῆς πατρίδος. Ἐπι δόγμα Ζιῶνός ἐστιν, ἵεσθαι μὴ οἰκισθῆναι. ἵεσθαι γὰρ μὴ πολλοῦ ἀξίον καὶ ἀγῶν οὐκ ἐστίν. οἰκισθῆναι δὲ ἔργον καὶ βαρῶσων ὁσῶν ἐστὶ πολλοῦ ἀξίον. οἱ δὲ ταῦτ' ἐπαυνοῦντες ὡς δὲ ἔχοντα, μυοῦνται μὲν ἐν ἵεσθαι, ἀναβαίνοσι δὲ εἰς ἀκρόπολιν, περὶ κινουοῦσι τὰ ἔδνη καὶ φεφαινοῦσι τὰς γαοῖς, οἰκισθῆναι ὄντας ἔργα καὶ βαρῶσων ἀνδραγαθῶν. εἴτα τὰς Ἐπιχουρείους ἐλέγχουσιν δοκῶσι θύοντας τοῖς, αὐτοὶ δὲ μᾶλλον ἐλέγχονται θύοντες ὅτι τῶν βαμῶν καὶ τῶν ἱερῶν, ἀμῆτ' εἶναι, μὲτ' οἰκισθῆναι δὲ ἀξιοῦσιν. Ἀρετῆς δὲ Ζιῶν ἀπολείπει πλείονας, καὶ Διαφορῶν, ὡς περὶ ὁ Πλάτων, οἱ δὲ φέρουσιν, ἀνδρείαν, φερεσιμῶν, δικαιοσύνην ὡς ἀχρεῖσιν μὲν οὐσας, ἑτέρας δὲ καὶ Διαφερούσας ἀλλήλων. πάλιν δὲ οἰκισθῆναι αὐτῶν ἐκάστην, τὴν μὲν ἀνδρείαν φησὶ φέρουσιν εἶναι ἐν ἐργητέοις τὴν δὲ δικαιοσύνην, φέρουσιν ἐν ἀπονεμητέοις ὡς μὲν οὐσαν ἀρετῶν, τῆς δὲ περὶ τὰ παρὰ γὰρ ἡμεῖς καὶ τὰς ἀρετῆς Διαφέρειν δοκῶσαν. οὐ μόνον δὲ οὗ Ζιῶν περὶ ταῦτα φαίνεται αὐτῶν μακρόμορος, ἀλλὰ καὶ Χρυσίππου, Ἀείωνι μὲν ἐκκαλῶν ὅτι μίας ἀρετῆς ἡμεῖς ἐλέγε τὰς διὰς εἶναι, Ζιῶνι δὲ σιωπῆσαν οὕτως οἰκισθῆναι τῶν ἀρετῶν ἐκάστην. ὁ δὲ Κλεάνθης ἐν ὑπομνήμασι φησὶ οὐκ εἶπὼν ὅτι πληρῆς πύρρος ὁ τόνος ἐστὶ, καὶ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ψυχῇ ἡμεῖς περὶ τὸ ἐπιτελεῖν τὰ ἐπιδοκῶντα, ἰσχυρὸς καλῆται καὶ κρατός, ἐπιφέρει καὶ λέγειν, Ἡ δὲ ἰσχυρὸς αὐτῆ καὶ ὁ κρατός ὁ τὸ μὲν ὅτι τοῖς ἐπιφανέσιν ἐμμετέοις ἐγέννηται, ἐκράτειά ἐστιν ὁ τὸ μὲν εἰς τοῖς ὑπομετέοις, ἀνδρεία. περὶ τὰς ἀξίας δὲ δικαιοσύνη, περὶ τὰς αἰρέσεις καὶ ἐγκλίσεις φερεσιμῶν. Περὶ δὲ εἰποῦσα, Μηδὲ δίκην δικάσης παρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀχούσης, ἀντέλεγμα ὁ Ζιῶν, τοῖς αὐτῶν λόγῳ γινώσκοντος εἴτε ἀπέδειξεν ὁ περὶ τῶν εἰπῶν, ἢ ἀχούσῃ τῆ δολύτερου λόγουτος (περὶ τὰς γὰρ εἶναι τὸ ζητούμενον) εἴτ' ἐκ ἀπέδειξεν. ἴμοιον γὰρ ὡς εἰ μὴ δὲ ἰπῆχουσε κλητεῖς, ἢ ὑπακούσας ἐτερέτησιν. ἢ τοῖς ἀπέδειξεν, ἢ ἐκ ἀπέδειξεν ἐκ ἀχούσῃ ὅρα τῆ δολύτερου λόγουτος. τῆσιν δὲ τὸ λόγον ἐρωτήσας αὐτὸς, ἀντέγραψε μὲν περὶ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλυε δὲ ἄφισματα, καὶ τὴν ἀφελεικτικῶν ὡς ἔπο ποιῆν διωκαμένῳ, ἐκέλευε περὶ ἀλαμῶσιν τὰς μαθητῶν καὶ καί τὴν ἀπέδειξε Πλάτων, ἢ ἐκ ἀπέδειξε τὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ἑδέτερον αὐτῶν ἀπὸ τῆσιν ἀφελεικτικῶν, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς περὶ τὸν καὶ μάταιον. ὁ δὲ αὐτὸς περὶ τῶν ἀφισματῶν ἐστὶν εἰπῶν.

A Et vero Antipater, in ijs quæ de discordia Cleanthis & Chrysippi scripsit, narrat Zenonē & Cleanthem noluisse ciues Athenienses fieri, ne viderentur in suas iniurij patrias. Non dicam, si hi recte fecerunt, Chrysippum peccasse cum inter ciues Athenienses se referri sineret. Id quidem multum repugnantia & absurditatis habet, quod corpora & vitam tam longe à patria apud peregrinos cōstituentes, nomina nuda patrijs suis referuauerūt: perinde ac si aliquis vxore deferta, cum alia viuens, dormiens, liberofque ex ea suscipiens, nuptias litteris non firmaret, ne iniuriam priori vxori scilicet facere videretur. Rursum Chrysippus in libro De rhetorica scribens ita oraturum atq; temp. gesturum sapientem, vt qui diuitias, gloriam, ac sanitatem bona arbitretur: fatetur doctrinam suam nullos habere exitus, neq; ad temp. gerendam conducere, ac decreta vsibus non quadrare atq; actionibus. Porro hoc est Zenonis decretum, templa deorum non esse ædificanda: quod enim non sit magni pretij, id ne sacrū quidem esse. iam fabrorum & sordidas artes exercitium opera, non esse magni pretij. Idem illi, qui hæc laudant, nihilominus sacris initiantur, adscendunt in arcem, adorant pulvinaria, coronant sacra:

C nimirum opera fabrorum & illiberales artes tractantium hominum. Deinde refelli à se putant Epicureos, qui diis immolent: cū ipsi potius coarguantur, sacrificantes in templis & altaribus, quæ neque esse, neque exstrui debere pro indubitato ponunt. Præterea virtutum vt Plato, ita etiam Zenon differentiarum respectu multitudinem admittit: prudentiam putat, fortitudinem, temperantiam, iustitiam ponens abs se invicem non separari quidem, sed tamen diuersas esse atque inter se differre. Mox singulas definiens Zenon, fortitudinem ait prudentiam esse in rebus gerendis, iustitiam in distribuendis. vt vnica iam fiat virtus, sed quæ comparatione cum rebus tantum actione videatur discrimen admittere. Neque solus Zenon in hoc argumento sibi repugnare ipsi videtur: sed Chrysippus etiam, Aristonem culpans, quod reliquas virtutes vnus virtutis dicat diuersos esse respectus: Zenoni patrocinans, qui singulas virtutes sic definiret. Cleanthes in Physicis commentarijs dicit, ictum ignis esse tonum seu contentionem: qui si in animo factus sufficiat ad perficiendum officium, robur vocetur & vis. tum hæc subiungit verba. Hoc autem siue robur siue vis si in illustribus obiectis sit in quibus persisti debeat, vocatur continentia: cum in perferendis, fortitudo: circa id quod quoque dignum sit, iustitia: circa deligenda & declinanda, temperantia. Adversus eum qui dixit:

E Nec litem decide, vbi non audita vtraq; est pars. sic fuit Zenon ratiocinatus. Aut is qui prior dixit, rem demonstrauit. vt iam in vento quod quærebatur, nihil expediat alterum audire: aut non demonstrauit: tum perinde est ac si vel non comparuisset in iudicio vel inanibus verbis auribus obstrepuisset. at enim vel demonstrauit, vel non demonstrauit: ergo non est audiendus qui secundo loco erat dicenturus. Hoc modo ille interrogando concludens, tamen & contra Platonis De rep. libros scripsit, & sophistarum cauilla dissoluit, dialecticamq; vt huc conducentem, discipulis discendam commendauit. Atqui aut demonstrauit Plato ea quæ in Rep. scripsit, an non demonstrauit. proinde vtrum horum ponas, non erat necessariū, sed superuacaneum & vanū a Zenone contra icribi. Idē de sophismatibus licet pronunciare.

ἀλλὰ ἀφελύοντες αὐτῶν τὸ πιθανόν. τοῖς μὲν γὰρ ἐποχῶν ἀ-
 ργοὶ παρὰ πῶτον, Ἐπιδοκῆς (Φησὶ) τὸ ποιεῖν, καὶ σιωπῆν
 ἔστι παρὰ τὸ βεβῶναι. τοῖς δὲ ἐπισημίω ἐνεργαζομένοις καθ'
 ἡμῶν ἐμολογοῦντο βιωσόμεθα, καὶ ἐναντία ποιησόμεθα, καὶ
 καὶ ἀποχίζην τὸς εἰσαγομένους ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι πῶ-
 λους. ἐφ' ὧν καὶ ἔστι μνησθῆναι καὶ τὸ ἐναντίων λόγων, ἀφελύ-
 ούντες αὐτῶν τὸ πιθανόν, κατὰ τὸ καὶ ἐν τοῖς δικαστηρί-
 οῖς. ταῦτ' ἄρα αὐταῖς λέξεσιν εἴρηκεν, ὅτι μὲν οὖν ἀποπῶν
 ἔστι τὸς φιλοσόφους τὸ ἐναντίον λόγον οἰομένους δεῖν ἡγεῖσθαι, μὴ
 μὲν σιωπῆσαι, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς δικαστοῦσι κακῶντα, ὡς παρ'
 οὐ παρὰ τὸ δὴ ἡδὴν, ἀλλὰ παρὰ νίκης ἀγωνιζομένοις, εἴρηται
 παρὰ αὐτῶν δι' ἑτέρων. ὅτι ἢ αὐτὸς οὐκ ἐν λόγοις, ἀλλὰ πολλὰ
 λαχὼν τὸς ἐναντίους οἷς δοκιμάζει λόγους κατεσκεύακεν, ἐρ-
 ρωμένως, καὶ μὲν ἀποδοῖν καὶ φιλοτιμίᾳ τσαύτης, ὡς μὴ
 πῶτον εἶ) καταμαθεῖν τὸ ἀρεσκῆν, ἀλλ' ἰδέσθαι λέγοντες, τὴν
 δὴνότητά θυμαζόντες τὸ ἀδρόν καὶ τὸ Καρνεάδην οὐδὲν οἰ-
 οῦντο λέγειν ἰδέσθαι, ἀλλ' ἔξ' ὧν ἐπεχείρησε Χρυσίππος, εἰς τὸν
 ἀπὸν ὁρμήμον ἐπιπέθεσθαι τοῖς λόγοις αὐτῶν, καὶ πολλάκις
 παρὰ τὸ ἀφελύοντες, Δαμόνιος φησὶ σε τὸ πῶτον μῦθος, ὡς μεγάλας
 ἀφορμὰς καθ' ἑαυτὸν διδόντα τοῖς κινήσιν τὰ δόγματα καὶ ἀφελύ-
 ούντες βουλομένοις. ἐπιτὸ τοῖς κατὰ σιωπῆσας ἐκδοθεῖσιν
 οὕτω κηρύσσιν καὶ μεγαληγοροῦσιν, ὡς τὸς πῶτον ὁμοῦ
 τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγους εἰς ταῦτ' ὑποσησόμεθα, οὐκ
 ἀξίους εἶ) παρὰ τὸ ἀφελύοντες οἷς Χρυσίππος ἐγραψεν εἰς ἀφελύ-
 ούντες τῶν ἀδῶσων. καὶ τὸ μὲν ἀπειρίας τῶν λεγόν-
 των ἢ φιλοτιμίας σημεῖον ἔστιν. ἐκείνο ἢ δὴ ἡδὴν, ὅτι βου-
 ληθεὶς αὐτῶν σιωπῆσαι τὴν σιωπῆσιν καὶ τῶν ἀδῶσων, ἐν-
 δεέστερος γέγονεν ἑαυτῶν, καὶ τὸ σιωπῆσας τὸ σιωπῆσματος
 μαλακώτερον. ὡς τὸν ἑαυτῶν μάχεσθαι, κελθόντα
 μὲν αἰετὸ ἐναντία, μὴ μετὰ σιωπῆσας, ἀλλὰ μετὰ ἐν-
 δεξέως τὸ ὅτι ψευδῆς ἔστι παρὰ τὸ ἀφελύοντες. τῶν ἢ αὐτῶν δὴ
 γμάτων κατήρησιν ὄντα δὴνότερον ἢ σιωπῆσιν καὶ φυ-
 λάττεσθαι μὲν ἑτέροις παρανομιῶτα τὸς ἐναντίους λόγοις,
 ὡς παρὰ τὸ ἀφελύοντες τὴν κατάληψιν, αὐτῶν ἢ τῶν βεβα-
 οῦτων τὴν κατάληψιν λόγον φιλοτιμώτερον σιωπῆσιν
 καὶ τὸς ἀναγομένους. καίτοι ὅτι τούτῳ αὐτὸ φοβῆσθαι, Ἐ-
 φάσκει ὑποδείκνυσθαι ἐν τῶν τετάρτῳ παρὰ βίων, ταῦτα
 γραφῶν, Οὐκ ὡς ἔτυχε ἢ ὁσὲ τὸς ἐναντίους ὑπο-
 δεκτέον λόγοις, ὁσὲ παρὰ τὸ ἐναντία πιθανὰ, ἀλλ' ἰ-
 λαβομένοις μὴ καὶ παρὰ τὸ ἀφελύοντες ἀπὸ αὐτῶν, τὰς κα-
 τὰ τὴν ἀφελύοντες ἀφελύοντες. ὁσὲ τῶν λύσεων ἰσχυρῶς αἰ ἀφελύοντες
 διωάμενοι, κατὰ λαμβάνοντες τε διαποσείσας. ἐπεὶ καὶ
 οἱ κατὰ σιωπῆσιν κατὰ λαμβάνοντες καὶ τὰ ἀδῶσιν, καὶ
 τὰ δῶσιν, ἐκ τῶν ἀδῶσων ῥαδίως παρὰ τὸ ἀφελύοντες, καὶ
 ὑπὸ τῶν Μεγαρικῶν ἐρωτημάτων παρὰ τὸ ἀφελύοντες, καὶ ὑπὸ
 δῶσιν πλείονων καὶ δυναμικωτέρων ἐρωτημάτων. ἡδέως
 αἰ οὖν πυθόμενοι τῶν Στωϊκῶν εἰ τὰ Μεγαρικὰ ἐρωτήμα-
 τα δυναμικώτερα νομίζουσιν εἶ) τῶν ὑπὸ Χρυσίππου
 κατὰ τῆς σιωπῆσας ἐν ἑξ βιβλίοις γεγραμμένων, ἢ τὸ παρ'
 αὐτῶν Χρυσίππου εἰς πυνθάνεσθαι. σκόπει γὰρ οἷα παρὰ τὸ
 Μεγαρικῶν λόγον γέγραφεν ἐν τῶν παρὰ τὸ λόγον χρήσεως
 οὕτως, Οἷον ἢ συμβέβηκε καὶ ὅτι τὸ Σπλάτωνος λόγον
 καὶ Μενεδήμου. σφόδρα γὰρ ὅτι τὸ φησὶ ἡμοίωσιν αὐτῶν
 ἐνδέξων, νῦν εἰς ὄψος αὐτῶν ὁ λόγος παρὰ τὸ ἀφελύοντες, ὡς
 τῶν μὲν παχύτερον, τῶν ἢ ἐκφανῶς τὸ φησὶ ἡμοίωσιν ἔργα.

A sed quid utrinque probabile sit discernentes. Iis e-
 nim (inquit) qui de omnibus rebus assensionis re-
 tentionem probant, illud convenit, & instituto i-
 psorum conducit. Qui vero scientiam constitue re-
 volunt, secundum quam ex professo viuamus, ab
 initio ad finem usque debent suis ordinibus utrin-
 que contraria disponere: & ubi occasio offertur in
 utranque partem disputandi, ibi tanquam in iudi-
 cijs, probabilitas est rationum disceptanda. Enim-
 vero quod absurdum sit putare, debere philosophos
 in contrarijs rationibus veritari non cum assensio-
 ne vel patrocinio, sed caudicorum in morem,
 B quasi non veritatis, sed victoriae causa disputetur:
 alias contra eum ostendimus. Quod autem ipse in
 suis disputationibus frequenter adversas suae sen-
 tentiae rationes proposuerit, idque serio, ac tanto cum
 studio, ut non cuiusvis sit perspicere quid ei placue-
 rit: hoc illi ipsi affirmant, qui vim disputandi in
 eo admirantur: aiuntque Carneadem nihil dicere
 proprium, sed argumenta quibus quid in utran-
 que sententiam dici posset, Chrysippus explicare
 aggressus fuit, Carneadem arripuisse, iisque usum
 quae Chrysippi sententiae adversarentur, placita ho-
 minis adortum fuisse. & Chrysippo solent accla-
 mare.
 C *Infelix, tuate vis perdet:--*
 quod magnas contra se dicendi anfas praebuerit ijs,
 qui placita ipsius labefactare animum intederent.
 Ob ea autem, quae de consuetudine edidit Chry-
 sippus, ita superbiunt, itaque se iactant: ut non verean-
 tur dicere, omnes omnium simul Academicorum
 disputationes in unum congestas non esse dignas
 quae cõparentur cum ijs quae ille scripsit contra sen-
 sus. Atque hoc quidem vel imperitiam, vel vanum sui
 amorem dicentium talia arguit. Hoc autem verum
 est, eum cum rursus vellet consuetudini & sensi-
 bus patrocinari, se ipso fuisse inferiorem, huncque
 D librum illo esse invalidiorem. Proinde impugnat
 seipsum, qui cum iussisset semper contraria non cum
 assensione sed notatione falsitatis proponere: sua
 ipsius decreta oppugnauit maiore vi quam defen-
 dit. & alios monens ut sibi à contrarijs caueant ra-
 tionibus, quod ex assensionem reuellerent, ipse ra-
 tiones quae assensionem tollerent firmiores eam
 confirmantibus composuit. Hoc ipsum autem se
 metuere aperte ostendit, cum in quarto vitarum li-
 bro ita scribit. Non temere autem contrariae ratio-
 nes proponendae sunt, & ea quae in diuersam par-
 tem probabilia videntur, sed caute: ne ijs circum-
 E acti auditores ab assensione desciscant: cum neque
 horum refutationes satis audire ac intelligere pos-
 sint, & ita priora perceperint, ut facile excuti eis as-
 sensio queat. quando etiam hi qui secundum con-
 suetudinem perceperunt, aut sensilia & quae iis se-
 quuntur: facile ea dimittunt à Megaricorum quaes-
 tionibus in diuersam partem tracti, alii ve pluribus
 & robustioribus argumentationibus. Lubenter
 itaque e Stojicis quaesiverim, an Megaricas quaes-
 tiones existiment validiores esse iis, quae Chrysip-
 pus sex libris contra consuetudinem scripsit. quin
 ipse potius interrogandus est. Considera enim,
 F quae de Megarica ratione in libro De usu rationis
 posuit verba. Tale est quod Stilponis & Menede-
 mi rationibus evenit. qui cum in magna sapientiae
 existimatione fuissent, nunc iis opprobrio factae
 sunt eorum ratiocinationes, partim crassiores,
 partim aperte sophisticam fraudem praeseferentes.

At enim, lepidum caput, ille ex rationes, quas tu de-
 ridet, & opprobria autorum appellas, quod vitium
 eorum in promptu sit: metuis tamen ne quos ab affe-
 renda perceptione avellant: ipse tot libros scribens
 contra consuetudinem, quibus inventa abs te adij-
 ceres, conarerisq; Arcefilaum superare, nemini leg-
 gentium scrupulum te iniecturum providebas? Nō
 enim nudis vituratiocinationibus adversus con-
 suetudinem Chrysippus: sed tanquam in iudicio,
 pro causa grauitate animo commotus, motusque in
 aliorum animis excitans, stulta dicere, & inanem
 fumere laborem aduersario ait. Utq; contra dicendi
 occasionem præcidat, hæc in Physicis quæstioni-
 bus scribit. Licet autem & vbi aliquid perceperis,
 in contrariam aliquid partem argumentis experiri,
 & quantum datur ei patrocinari: aliquando etiam
 neutra parte percepta, in vtrinq; disputare. Et in li-
 bro De rationis vsu cum dixisset, non debere ratio-
 nis vi nos uti ad ea quæ non conveniunt, ut neq; ar-
 mis: hæc subiungit. Nam ad veri inventionem ijs
 vtendum est, & eius cognata: in contrariam partem
 non item. quamvis hoc faciunt multi. Multos dicit
 (puto) eos qui cohibent assensionem. At illi qui-
 dem neutrum se percipere dicentes, in vtramque
 partem disputant: quod si quid possit percipi, hoc
 vno modo putent vel saltem præcipue veritatem
 sui comprehensionem præbituram. Tu autem
 Chrysippe, qui illos accusas, cum & ipse de con-
 suetudine scripseris contraria eorum quæ perce-
 pisses, aliosque in rebus inutilibus ac damnosis cum
 protestatione id facere iubeas: fateris te differendi
 facultate fretum, ob ambitionem iuvenatum fuisse.
 Stoici rectum seu perfectum officium (quod
 ipsi Katorthoma nominant) legis esse præceptum:
 peccatum, legis interdictum aiunt. ideoque le-
 gem malos à multis factis prohibere, præcipere
 nihil eis, quia recte facere non possent. Quis au-
 tem nescit eum qui recte agere nequeat, non pos-
 se non peccare? Itaque legem sibi ipsi adversantem
 ponunt, quæ malis imperet quæ præstare non pos-
 sint, interdicit ijs, quibus abstinere non valeant.
 Etenim homo qui temperans esse nequit, non po-
 test non intemperanter agere: & qui sapere nescit,
 desipiat necesse est. Ipsi quidem dicunt, eos qui in-
 terdicunt, aliud dicere, alio interdiceri, aliud
 mandare. qui enim dicat, Non furaberis: dum hoc
 dicit, simul furto interdiceri. Nihil ergo est,
 quod lex malis vetet, siquidem nihil imperet.
 Medicum etiam aiunt discipulo præcipere vt se-
 cet & vrat, ommissa clausula, vt hoc tempestiue
 & modice faciat. & musicum suo, vt voce aut ly-
 ra canat: non facta mentione huius conditionis,
 vt concinne & consonanter. ideoque puniunt (vt
 ipsi aiunt) eos qui absque arte & vitiose egerunt ta-
 le aliquid: quod cum esset mandatum vt recte hoc
 facerent, illi non recte fecerunt. Ergo etiam sapiens
 cum servum iubet aliquid dicere aut facere, isque
 in eo modum non obseruans plectatur: liquet eum
 non mediocre, sed perfectum ei imperasse offi-
 cium. Sin vero sapientes media officia iniungunt
 prauis: quid obstat quin etiam legum præcepta
 talia habeantur? Porro autem incitatio (sic hoc lo-
 co liceat hormen exprimere) hominis, ratio est
 cum aliquid iubens facere. sicut ipse in libro De le-
 ge scripsit. Ergo etiam aphorme (quam nos pu-
 to auersionem dicere licet) ratio est aliquid pro-
 hibens, & inclinatio, eaque rationi contentanea.

Αὐτοῖς μὲν ὡς βέλτερος τῶν λόγων ὢν καταγελάσας, καὶ κα-
 λείας οὐκ εἶδη τῶν ἐρωτῶντων, ὡς ἐμφανῆ τιὸν κακίαν ἔχον-
 τας, ὅμως δέδιδας μὴ ἕνας περὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς κατα-
 λήψεως: αὐτὸς δὲ τῶν βιβλία γράφων κατὰ τῆς σιμω-
 ρείας, οἷς ἂν ἀνδρες παρὰ σέθεν, ὑπερβόησαι φι-
 λομούμῃος τὸ Ἀρχεσίλαον, ὁδὸν τῶν ἐπιτηδεύοντων
 ἐπιτηδεύειν παρὰ σέθεν; ὁδὸν γὰρ φιλοῖς χεῖρα
 τοῖς κατὰ σιμωρείας ἐπιτηδεύμασι, ἀλλ' ὡς ἂν ἐν δίκη
 μετὰ πάσι τοῖς σιμωρεῖται, μετὰ λογῆν τε πολλὰ
 κίς λέγει καὶ κενοχρεῖν. ἵνα τοῖσι μὴδ' ἀπὸ τῆς ἀπολίτη
 τῆς ἐναντίας λέγειν, ἐν μὲν ταῖς φυσικαῖς θεσῖσι ταῦτα
 γέγραπται, Ἔσται δὲ καὶ καταλαμβαίνοντάς ἡ, παρὰ τῆς
 ἐναντίας ἐπιτηδεύειν, τιὸν ἐνοῦσαν σιμωρείαν ποιουμέ-
 νους: ποτὲ δὲ ὁδὸν τερον καταλαμβαίνοντάς, εἰς ἐκάτερον
 τῶν ὄντων λέγειν, ἐν δὲ τῶν περὶ τῆς τῶν λόγων χεῖρας εἰ-
 πῶν ὡς οὐδὲ τῆς τῶν λόγων διωάμει παρὰ τὰ μὴ ἐπιτηδεύ-
 λοντα χεῖρα, κατὰ τῶν ὁδὸν ὁπλοῖς, ταῦτα ἐπιτη-
 κε, Προς μὲν γὰρ τιὸν τῶν δὴ θῶν ὄρεσιν δεῖ χεῖρα αὐ-
 τῶν, καὶ παρὰ τῶν τοῦτων συγγένει, εἰς ἐναντία δὲ οὐ,
 πολλῶν ποιούτων τοῦτο. πολλοὶς δὲ λέγων ἴσως τοῖς ἐπέχον-
 τας. ἀλλ' ἐκείνοι μὲν ὁδὸν τερον καταλαμβαίνοντες, εἰς ἐ-
 κάτερον ἐπιτηδεύειν, ὡς ἐστὶ κατὰ ληπτόν. ἐστὶν οὕτως, ἀλλ' ἰ-
 νως ἢ μάλιτα κατὰ ληπτόν ἐαυτῆς τιὸν δὴ θῶν παρέχου-
 ται, Ἐν δὲ ὁ καταγεγραπτόν ἐκείνων, αὐτὸς τε ἐναντία γρά-
 φων οἷς καταλαμβαίνοντάς περὶ τῆς σιμωρείας, ἐτέροις τε
 τῶν ποιῶν μετὰ σιμωρείας παρὰ σέθεν ὁδὸν ἐν ἀρχαῖς
 καὶ βλαβεροῖς, ὁμολογεῖς τῆς τῶν λόγων διωάμει χεῖρα
 ὑπερβόησαι νεανιόθεν. τὸ κατὰ τῶν φασὶν νό-
 μου παρὰ σέθεν εἶναι. ὁ δὲ ἀμύθημα, νόμου ἀπαγορεύ-
 μα. ὁ δὲ τὸ νόμον πολλὰ τοῖς φάσις ἀπαγορεύειν, παρὰ
 τῶν τῶν μὴδὲν οὐ γὰρ διωάμει καταγορεύειν. καὶ οἷς οἷ-
 δὲν ὅτι τῶν μὴ διωάμει καταγορεύειν ἀδιωάμει ὅτι μὴ
 ἀμύθημα; αὐτὸν οἷον αὐτὰ μαχρόμει ποιούσι τὸ νόμον,
 παρὰ τῶν τῶν μὴ ἀποιεῖν ἀδιωάμει, ἀπαγορεύον-
 τας δὲ ὢν ἀπέχεσθαι μὴ διωάμει. ὁ γὰρ μὴ διωά-
 μειος παρὰ σέθεν ἀμύθημα, οὐ διωάμει μὴ ἀμύθημα
 νῆν καὶ ὁ μὴ διωάμειος παρὰ σέθεν, οὐ διωάμει μὴ ἀμύθη-
 νῆν. αὐτὸς γὰρ μὲν λέγεις τῶν ἀπαγορεύοντάς, δὴ οὐ μὲν
 λέγειν, δὴ οὐδὲ ἀπαγορεύειν, δὴ οὐδὲ παρὰ σέθεν. ὁ γὰρ λέ-
 γων, μὴ κλέψῃς, λέγει μὲν αὐτὸ τῶν μὴ κλέψῃς, ἀπαγορεύει
 δὲ μὴ κλέψῃς. ὁδὸν οἷον ἀπαγορεύει τοῖς φάσις ὁ νόμος,
 εἰ δὲ μὴ παρὰ σέθεν εἶναι. καὶ τὸ ἰαθῶν τῶν μαχρόμει παρὰ
 τῶν λέγεις τεμῆν καὶ καύσαι, κατὰ τῶν ἀμύθημα τῶν δὲ
 χεῖρας καὶ μετέως: καὶ τὸ μοισκὸν λυεῖσαι καὶ αἶσαι, κατὰ
 τῶν ἀμύθημα τῶν ἐμμελῶς καὶ Συμφώνως. δὴ οὐ τῶν ταῦτα
 ποιούσας ἀπέχεσθαι καὶ κακῶς, κατὰ τῶν. ὡς παρὰ σέθεν
 γὰρ ὁδὸν, οἷς δὲ οὐδὲ ὁδὸν ἐποίησαν. οἷον καὶ ὁ ἴ-
 φος τῶν παρὰ σέθεν παρὰ τῶν εἰπεῖν ἡ καὶ παρὰ σέθεν, καὶ
 μὴ ἀμύθημα τῶν παρὰ σέθεν, μὴδὲ ὡς δὲ κατὰ τῶν, δὴ οὐδὲ
 ὅτι κατὰ τῶν παρὰ τῶν οὐ μέσον. εἰ δὲ μέσον παρὰ
 τῶν οἷς τοῖς φάσις, ἡ κατὰ τῶν καὶ τῶν τῶν νόμου
 παρὰ τῶν ταῦτα εἶναι; καὶ μὲν ἡ ἴση (κατὰ τῶν
 αὐτὸν) τῶν ἀμύθημα λόγος ὅτι, παρὰ τῶν κατὰ τῶν
 ποιῶν, ὡς ἐν τῶν τῶν νόμου γέγραπται. οἷον καὶ ἡ ἀφορ-
 μὴ λόγος ἀπαγορεύει, καὶ ἡ ἐκκλίσις, καὶ ὁ λόγος ἐκκλίσις.

Horum gertiana sunt, quæ in tertio De diis libro scribit. Adhuc enim arbitror, inquit, animos offensuras laudes huiusmodi à virtute profectarū actionum, si quis à moribunda vetula abstinuisset, aut morsum muscæ pertulisset. Quem præterea reprehensorē Chryssippi placitorum requiremus, ultra ipsum Chryssippum? Si enim frigidus est, qui isthæc laudet: multo vtiq; frigidior est, qui vnumquodq; horū pro perfecto, magno, maximo iudicat officio. Nam si fortem esse, & muscæ morsum ferre, sunt æqualia: itemque temperantem esse, & à vetula abstinere: nihil arbitror interesse ab vtris virum bonum laudes. Præterea in secundo De amicicia docens non cuiusvis peccati ergo amicicias esse dissolendas, hæc posuit verba. Quædam enim omnino sunt dissimulanda, alia leuiter castiganda, alia grauius, nonnulla plane diremptione amicicia digna ducenda. Et, quod maius est, eodem in libro ait, Quia aliis magis, aliis minus vtamur, ideo etiam alios aliis magis minusve esse amicos, atq; hanc diuersitatem late patere: cum alij alium amicicia mereantur gradum, fidei, aliarumq; id genus rerum. Quid, quæso, his dicendis aliud effecit, quàm quod harum rerum magna discrimina demonstrat? Quinetiam in libro De honesto, vt euinceret id solum quod honestum est, esse bonum, talibus vsus est ratiocinationibus. Quod bonum, id expetendū est: quod expetendū, id placet: quod placet, laudabile est: quod laudabile, id est honestū. Et rursus. Bonū quod est, id adfert gaudium: quod tale est, id honorabile: atq; hoc porro honestū est. Hæc vero rationes cum isto pugnant. siue enim omne bonum laudabile est, fiet vt caste à vetula abstinere laudem mereatur: siue non mereatur, iam non omne bonum honorabile & gaudio afficiens erit. atque sic actum fuerit de hac ratione. fortassis enim fieri potest, vt ineptum sit alios talem ob rem laudare: ipsum aliquem tali suo facto gaudere & gloriari ridiculum non sit. Passim autem talis est Chryssippus. & quando contra alios disputat, ne quid sibi contrarium & discrepans proferat, nihil habet pensi. Nam in libro De exhortando, Platonem reprehendens, qui dixisset, Ei qui neque didicisset neque sciret viuere, vtile esse non viuere: his vocibus loquitur. Hæc oratio & secum ipsa pugnat, & minime pertinet ad exhortationem. Primum enim innuens optimū nobis esse non viuere, ac quodammodo mori iubens, ad alia quædam nos magis excitabit, quàm ad philosophandum. nam neque philosophari potest qui non viuit: neque prudens fiet vnquam, qui multum temporis male & imperite viuendo produxerit. Progressus deinde, malis quoq; ait conuenire, vt inuita maneat. tum hæc ad verbum. Primum enim virtus nuda nihil facit ad id vt viuamus. atq; ita vitiofitas nihil eo facit vt discere debeamus. Neque vero necesse est alios libros euoluere, è quibus ostendamus Chryssippum sibi repugnare. sed in his ipsis aliquando Antisthenis illud citans collaudat, qui dixerat, Aut mentem parandam, aut laqueum. & illud Tyrtæi:

Seu per virtutem viuere. siue mori.

Quid autem hæc aliud volunt ostendere, quàm mortem vita vtiliorem esse malis & fatuis. aliquando etiam Theognidem corrigens, ait eum non debuisse dicere,

*Vt paupertatem fugias:-- sed ita:
Vt vitium fugias, vel saltu te in maris undas
Cyrne, vel à scopulis deice precipitem.*

A ὁμοία δὲ εἶρηται τούτοις ἐν τῷ τρίτῳ περὶ θεῶν, Ἐπι γὰρ οἰ-
μα(φροσι) τὴς ἐπαύνοις ἀλλοτριώσεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν
συμβαίνοντων ἀπὸ ἀρετῆς, οἷον δεσφανατώσης γράσος ἀπο-
γράσθαι, καὶ καρτερῆσαι μῆλας δημόν. πῖνα οὖν οὐδὲ ἀλ-
λονι κατήρεσθαι περὶ μὲν τῶν ἐαυτῶν δογμαμάτων; εἰ γὰρ ψυχρὸς
ἔστιν ὁ αὐτὰ ἐπαυαν, πολλὰ δὲ ἡ του ψυχρότερος ὁ του των
ἔχασον αἰ κατόρθωμα καὶ μέγα καὶ μέγιστον εἶναι πῆλμος.
εἰ γὰρ ἴσον ἔστι ὡς ἀνδρείω δηγμα μῆλας ἐνεγκεῖν, καὶ ὁ σω-
φρονως ἀπογράσθαι τῆς γράσος, ὁ δὲ ἐν (οἰμα) ἀφαιρέσει τῆ
απουδαῖον ἀπὸ τούτων ἢ ἀπὸ ἐκείνων ἐπαυεῖσθαι. ἐπι τοῖ-
B νω ἐν τῷ δδύτῳ περὶ φιλίας, διδάσκων ὡς οὐδὲ ἐπὶ πᾶσι
δεῖ τοῖς ἀμύρτημασι τὰς φιλίας ἀφαιρέσθαι, αὐτῶν κέ-
χρηται τῶν λέξεσιν, Γεσθήκει γὰρ τὰ μὲν ὅλως ἀφαιρέμα-
πεσθαι, τὰ δὲ μικρὰς ἐπιπροφῆς τυγχάνειν, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ
μείζον, τὰ δὲ ὅλως ἀφαιρέσεως ἀξιοῦσθαι. ὁ δὲ τούτου μεί-
ζον ἔστιν, ἐν ᾧ αὐτὰ φησιν, ὅτι τοῖς μὲν ἐπὶ πλείον, τοῖς δὲ
ἐπὶ ἔλαττον συμβαλοῦ μὲν ὡς τε τὴς μὲν μᾶλλον, τὴς δὲ
ἡπὼν φίλους εἶναι, ἐπὶ πολὺ δὲ τῆς τοιαύτης ἀφαιρέσεως γι-
νομένης. οἱ μὲν γὰρ τοιαύτης, οἱ δὲ ἑσαύτης γίνονται φιλίας
ἀξιοί. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοσούτον πίστεως καὶ τῶν ὁμοίων κατὰ
C ξιωθήσονται. τί γὰρ ἄλλο πεποιήκεν ἐν τούτοις, ἢ καὶ τούτων
μεγάλως ἀφαιρέσεως ἀπολέσθαι; καὶ μὲν ἐν ᾧ περὶ κα-
λοῦ, ὡς ἀποδείξειν τὴν μόνον ὁ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι, τοιούτοις
λόγοις κέχρηται, Τὸ ἀγαθὸν, ἀρετὸν ὁ δὲ ἀρετὸν, ἀρετὸν
ὁ δὲ ἀρετὸν, ἐπαυετὸν ὁ δὲ ἐπαυετὸν, καλὸν καὶ πάλιν,
Τὸ ἀγαθὸν, χαρτὸν ὁ δὲ χαρτὸν, σεμνὸν ὁ δὲ σεμνὸν, καλὸν
οὗτοι δὲ οἱ λόγοι μάχονται ὡς ἐκείνων. εἴτε γὰρ πρὸ ἀ-
γαθὸν ἐπαυετὸν ἔστιν, καὶ ὁ σωφρονως ἀπέγρασθαι τῆ γράσος
ἐπαυετὸν αἰ εἶναι πρὸ ἀγαθὸν, οὔτε σεμνὸν, οὔτε χαρτὸν, ἀλλ'
οἴχεται ὁ λόγος. ἴσως γὰρ οἶόν τε ὁ μὲν ἄλλοις ἀπὸ τῶν τοιού-
D των ἐπαυεῖν, ψυχρὸν εἶναι ὁ δὲ αὐτὸν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις χαί-
ρειν καὶ σεμνῶσθαι, μὴ καταγῆσθαι. πολλαχρὸ μὲν τοῖς
πὸς ἔστιν. ἐν δὲ τῶν ὡς ἐτέροις ἀντιλογίαις, ἡκιστα φρο-
νήσει τὴν μὲν εἰπεῖν ἐναντίον ἑαυτῶ καὶ ἀφαιρέων. ἐν γὰρ
τοῖς περὶ τῶν ὡς ἐτρέπεσθαι, τὴν Γλάτωνος ἐπιλαμβανό-
μηνος, λέγοντος ὅτι τῶν μὲν ἐμαθόντι μὴδὲ ἐπιλαμῶν ζῆν,
λειστελέσθαι μὴ ζῆν, αὐτὸ εἶρηκε καὶ λέξιν, ὁ γὰρ τοῖς λόγος
καὶ ἑαυτῶ μάχεται, καὶ ἡκιστα ἔστι ὡς ἐτρέπικος. ὡς ἔπον γὰρ
ὡς ἀδεικνύων ὅτι κερῆσιον ἡμῖν ἔστι τὸ μὴ ζῆν, καὶ ἔπον πῖνα
ἀποδηθήσθαι ἀξίαν, ὡς ἐτέροις πῖνα μᾶλλον ἡμᾶς ὡς ἐβέ-
E ψεται ἢ τὸ φιλοσοφῆν. ἔ γὰρ ἔστι μὴ ζῶντα φιλοσοφῆν, ὁ δὲ
μὲν πολὺν χρόνον ἐπιζήσαντα κακῶς καὶ ἀπείρως, φρο-
νονησάσθαι. καὶ ὡς ἔθων δὲ φησιν ὅτι καὶ τοῖς φάλοισι κατή-
κει μὲν ἐν ᾧ ζῆν εἶτα καὶ λέξιν, Πρῶτον γὰρ ἢ ἀρετῆ φι-
λῶς ὁ δὲ ἔστι ὡς τὸ ζῆν ἡμᾶς, ἔπειτα δὲ ἔστι ἢ κακία ὁ δὲ
ἔστι ὡς τὸ δειν ἡμᾶς ἀπείνα. καὶ μὴν ἔχ ἔτεροι δει βιβλία
διφλήσθαι, ὅ Χριστίπ τε τῶν ὡς αὐτὸν ἀδεικνυμῶν μᾶ-
χην ὁ δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς ποτὲ μὲν τῶν ἀπείνας ἐπαυαν ὡρο-
φέρεται τὸ δειν κτεσθαι ἢ βερόχον καὶ τῶν Τυρταῖς, τὸ Πείν
ἀρετῆς πελάσθαι τέρμασιν, ἢ θανάτου καὶ τῶν τῶν βελέ-
F ται δηλῶν ἄλλο, πλὴν ὅτι τὸ μὴ ζῆν, λειστελέσθαι ἔστι τῶ
ζῆν τοῖς κακῶς καὶ ἀνοήτοις ἢ ποτὲ ὅτι ὁ Θεογνιν ἐπὶ μορθῶμενος,
Οὐκ ἔδει (φροσιν) εἰπεῖν, Χρῆ πενίην φάσθαι μᾶλλον δὲ,
Χρῆ κακίαν φάσθαι, καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον
Ρίπην, καὶ πετρῶν Κύρνε κατ' ἡλιβάτων.

πίσω άλλο δόξεν αὐτοῖς ἢ ταῦτα παρὰ τὰ καὶ δόγμα-
 τα παρεχόμενα αὐτοῖς, ἑτέρων δὲ γραφόντων ἐξαλείφει·
 Πλάτωνι μὲν ἐγκαλῶν ὅτι τὸ κακὸς ζῆν καὶ ἀμαθῶς ὁ μὴ
 ζῆν ἀποδείκνυσι λισιτελέεσθαι, Θεόγνιδι δὲ συμβαλῶν
 κατακρημνίζει καὶ καταποντίζει αὐτὸν ὑπὸ τῆς φυγῆς
 τὴν κακίαν· Ἀντιθέτη μὲν γὰρ ἐπαίνας ὅτι τοῖς μὴ νοῦν ἔχον-
 τας εἰς βέρον σιωπῆλαυεν, αὐτὸς ἐφίγη, εἰπόντα μηδὲν εἶ-
 πῶν κακίαν παρὰ τὸ ἐκ τῆς ζῆν ἡμᾶς ἀπαλλάττειν. ἐν δὲ τοῖς
 παρὰ αὐτὸν Πλάτωνι παρὰ δικαιοσύνης δόξης δὲ ἀρχῆς
 ἐνάλλεται τὰ παρὰ θεῶν λόγῳ, καὶ φησὶν ἔτ' ὀρθῶς ἀποτρέ-
 πειν τὰ ἀπὸ τῆς θεῶν φόβῳ τῆς ἀδικίας τὸν Κέφαλον, ὁ-
 μολοῦν τὸν εἶ, καὶ παρὰ τὸν ἀντίον ἐξάγει πολλοὺς
 ἀειασμοὺς καὶ πιθανότητας ἀντιπλήσας τὸν παρὰ τῆς
 ὑπὸ τῆς θεῶν κλάσειον λόγον, ὡς ἴσθαι ἀφ' ἑσθ' ἄρα
 καὶ τῆς Ἀλφίτου, δι' ὧν τὰ παιδεία τὸ κακὸν ἀφ' ἑσθ'
 αἰ γυναικὲς ἀείρουσιν. ἔτι δὲ ἀφ' ἑσθ' τοῦ Πλάτωνος, ἐ-
 παίνας πάλιν ἐνάλλοις καὶ παρὰ φέρεται τὰ τῆς Εὐειπίδ' ἔγω-
 πὶ πολλὰ, --- ἀλλ' ἔστιν εἰς τίς ἐγγελά λόγῳ Ζεὺς, καὶ θεοὶ
 βρότεια λείποντες πάντῃ καὶ ὁμοίως ἐν τῷ παρὰ τῶν
 δικαιοσύνης, ἢ Ἡσιόδεια ταῦτα παρὰ γενεῆς κέρματος, τοῖσιν δὲ
 ἔρεθον μὲν ἐπὶ πᾶσι πῆμα Κροῖων, Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοι-
 μόν· ἀποφθινύουσι δὲ λαοὶ ταῦτα φησὶ τοῖς θεοῖς ποίειν, ὅπως
 τῆς ποτηρῶν κλάσειον, οἱ λοιποὶ παρὰ δείματα τούτοις
 κλάσειον, ἢ τὸν ὅτι χειρᾶσι τοῖσιν πῆμα. πάλιν ἐν μὲν τοῖς
 παρὰ δικαιοσύνης ὑπὸ τῶν ὅτι τοῖς τὰ γὰρ, ἀλλὰ μὴ τέ-
 λος πημερῶν τῶν ἡδονῶν, ἐνδέχεται σῶζεν καὶ τῶν δικαιο-
 σύνης, τῶν τῶν, καὶ λέξιν εἶρηκε, Τάχα γὰρ ἀγαθὸς αὐτῆς
 ἀποφθινύουσι, τέλους δὲ μὴ, τῆς δὲ αὐτῆς ἀφ' ἑσθ' ὄντως
 καὶ τῆς καλῆς σῶζιμον ἀνὰ τῶν δικαιοσύνης, μείζον ἀγαθὸν
 ἀπολιπόντες τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡδονῆς. ταῦτα μὲν
 ἐν τούτοις παρὰ τῆς ἡδονῆς, ἐν δὲ τοῖς παρὰ Πλάτωνι, κα-
 τηγρῶν αὐτῆς δόξαι ἀγαθὸν ἀπολιπεῖν τῶν ὑγίαι, οὐ
 μόνον τὴν δικαιοσύνην, φησὶν, Ἀλλὰ καὶ τῶν μεγαλοφυχίαν
 ἀγαθῶν, καὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τῆς ἀλλὰς ἀρετῆς ἀπά-
 σας, ἀνὰ τῶν ἡδονῶν, ἢ τῶν ὑγίαι, ἢ τῆς ἀλλὰ ὁ μὴ καλὸν
 ἔστιν ἀγαθὸν ἀπολείπωμεν. ἀ μὲν οὖν ῥητέον ὑπὸ Πλά-
 τῶνος, ἐνάλλοις γέγραπται παρὰ αὐτὸν. ἐν ταῦτα δὲ ἡ μάχη
 καταφανὴς ἔστιν, ὅπου μὲν αἱ μὲν τῆς καλῆς πῆμα ὑπὸ φηται,
 καὶ τῶν ἡδονῶν ἀγαθὸν εἶ, σῶζεσθαι δικαιοσύνην λέγον-
 τος· ὅπου δὲ πάλιν τοῖς μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀπολιπόντας, ἀ-
 γινώσκουσιν ἀρετῆς ἀπάσας ἀγαθῶν. ἵνα δὲ μὴ δὲ ἀπολογίαι
 ὑπολιπῆ τοῖς ἐναντιώμασιν Ἀριστοτέλ' παρὰ δικαιοσύνης
 ἀφ' ἑσθ' ὄντως, οὐ φησὶν αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν ὅτι τῆς ἡδονῆς οὐσης
 τέλους, ἀγαθῶν μὲν ἢ δικαιοσύνη, σιωπῆται δὲ τῆς δι-
 δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀλλὰς ἀρετῆς ἑκάστη· τὸ μὲν γὰρ δικαιοσύνην
 ὑπὸ αὐτῆς ὡς ἀληθῶς ἀγαθῶν, τῆς δὲ ἀλλὰς ἀρετῆς ἔδεν
 κωλύει ὑπὸ ἀρχῆν, εἰ καὶ μὴ δι' αὐτῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ἀγαθῶν
 γινώσκουσιν ἀρετῆς ἐσομένης. εἶτα ἑκάστην ἐξ ὀνόματος παρὰ
 ἀρετῆς βέλτιον δὲ τῆς ἐκείνης λέξιν ἀγαθῶν. τῆς γὰρ
 ἡδονῆς (φησὶν) ἐμφανόμενης τέλους καὶ τῆς τοῖσιν λόγον, ὁ
 μὲν τοιοῦτο πᾶσι μοι δοκεῖ ὅτι ἐμπαρὰ λαμβάνεσθαι. δι' ὅρ-
 τέον, μὴ τε τῆς ἀρετῆς ἵνα δι' αὐτῆς ἀρετῆς εἶναι, μὴ τε τῆ
 κακίαν, φθικίαν, ἀλλὰ πᾶσι ταῦτα δεῖν ἀναφέρεσθαι
 παρὰ τὸν ὑποκείμενον σκοπόν. ὅθεν μὲν τοῖς κωλύσει κατ' αὐτοῖς,
 τῶν ἀφ' ἑσθ' μὲν καὶ τῶν φησὶν καὶ τῶν ἐκεί-
 νων καὶ τῶν κατὰ τῆς καὶ τῆς ὁμοίας ταῦτα ἀρετῆς, εἶναι τῆς ἀγαθῶν,
 τῆς δὲ ἐναντίας, ὑπὸ ἀρχῆν φθικίας.

A Ergone aliter iudicari potest, quam hæc cum de-
 creta ipsum suis inscribere libris, aliis autem scri-
 bentibus expungere? cum Platoni vitio vertat,
 quod is præstare mortem malæ & infcitæ vitæ o-
 stendat: Theognidem probet, qui consulit vt fugi-
 endæ maliciæ causa aliquis se præcipitet aut in ma-
 re demergat. Antisthenem enim laudans, qui men-
 tis inopes ad suspendium redigit: idem vituperavit,
 nihil dicens vitiositatem ad subeundam facere
 mortem. Cæterum in his quæ de rep. disputat, sta-
 tim insultat rationi de deo, aitque non recte metu
 deorum ab iniusticia Cephalum deterrere: & ratio-
 nem hanc esse expositam calumniis, & in diuersam
 partem multis abducere revulsionibus, ac multa
 occurrere probabilia quæ sermonem de pœnis di-
 uinitus irrogandis impugnent, similemque faciant
 Acconi & Alphitoni, quarum formidine puerulos
 mulieres à malo ocio deterrent. Hoc modo exagi-
 tatum Platonem, alibi rursus laudat, & hæc Euripi-
 dea aliquoties producit.

*Sed est, tamen si verba aliquis hæc rideat,
 Iupiter, diique facta qui mortalium Vident.--*
 Similiter in primo De iusticia, Hesiodæ hæc citans,
*Iuppiter è cælo cladem his immisit atrocem,
 Afflixitque fame populos, & peste necavit:*

C hæc inquit deos facere, vt punitis malis, reliqui his
 exemplis moniti, tanto minus conentur aliquid ta-
 le facere. Rursus in libro De iusticia tertio subiun-
 gens, eos qui voluptatem bonum quidem, non ta-
 men finem iusticiæ faciant, etiam iusticiã posse re-
 tinere: totidē verbis hæc dixit. Fortasse enim si hoc
 relinquatur voluptati, esse eam bonum, non etiam
 finem, cum etiam honestum sit ex eorum numero,
 quæ per se expetuntur: licebit iusticiam seruari, cum
 maius ipsa voluptate bonum in honestate & iusticia
 constituamus. Hæc ibi. Ad hæc Platonem cum re-
 prehendisset, qui sanitatem inter bona reliquisse
 videretur: non iusticiam modo, sed & magnanimi-
 tatem, & temperantiam, & omnes alias virtutes sub-
 latum iri affirmat: si voluptatem, aut bonam vale-
 tudinem, aut vllam aliam rem quæ non sit absolute
 honesta, in bonorum censu haberi patiamur. Alibi
 ea aduersus ipsum scripsimus, quæ pro Platone dici
 possunt. Hic autem repugnantia est manifesta, vno
 enim loco dicit, si quis vna cum honesto etiam vo-
 luptatem dicat esse bonum, locum fore iusticiæ:
 alio, nisi solum honestum pro bono habeatur, om-
 nes tolli virtutes. Ac nequam suis repugnantis re-
 linqueret excusationem, contra Aristotelem De iu-
 sticia scribens, non recte cum dicere inquit, si volu-
 ptas pro fine statuatur, tolli iusticiam, vnaque cæte-
 ras omnes virtutes. Iusticiam enim vere sublatum
 iri: reliquæ quin maneat, nihil impedire, et si non
 per se expetendæ, bonæ tamen & virtutes. ac singu-
 las deinde nominatim recenset. Sed præstat ipsius
 verba apponere. Nam cum hac ratione videatur
 effici voluptatem esse finem: totum hoc mihi non
 videtur in eo contineri. Itaque dicendum est, ne-
 que virtutum vllam per se esse expetendam, neque
 vllum vitium fugiendū: verum omnia hæc referen-
 da esse ad propositum scopū. Nihil tamē secundum
 eorum sententiam obstabit, fortitudinē, temperan-
 tiam, tolerantiam, simileque harum virtutes esse è
 bonorum numero: & his contraria esse fugienda.

D
 E
 F

Scire velim, ynquamne disputator aliquis extiterit perulantior Chrysippo : qui duos præstantissimos philosophos reprehendit: alterum, quòd non solum honestum pro bono ponens, omnem virtutem tollat: alterum, quòd virtute pro fine reputata, præter iusticiam etiam reliquas virtutes perimi censet. Mirabilis enim est licentia, iisdem de rebus differentem, quæ ponit Aristotelem culpans, eadem rursus in accusando Platone abolere. At enim in demonstrationibus de iusticia expresse dicit, omne perfectum officium, & legitimum esse & iustum factum. quòd vero continenter, toleranter, prudenter, fortiter agitur, perfectum esse officium : ergo etiã iuste factum. Quomodo igitur quibit prudentiam, fortitudinem, continentiam relinquit, fortitudinem adimit: cum ea ipsa quæ perfecte secundum eas virtutes agunt, iuste agant? Dixerat Plato, iniusticiam animi esse corruptelam & seditionem, quæ ne in ipsis quidem iniustis suam vim amitteret: sed ipsum secum committeret, confingeret, ac turbaret vitiosum hominem. Id vituperans Chrysippus, absurde ait hoc dici. Aliquem seipsum iniuria afficere. nam iniusticiã non aduersus iniustum, sed aduersus alium tendere. Oblitus deinde huius effati, in Demonstrationibus de iusticia, à seipso iniuria affici iniustum ait. nam dum alij iniuriam inferit, ipsum sibi iniuriam esse, dum sibi autor est contra leges agendi: seque immérito lædit. Verum in iis quæ aduersus Platonem scribit, iniusticiam dici non sui, sed alterius respectu, contendit: nam qui seorsim vel pro se sint iniusti, constare è pluribus talibus contraria dicentibus. & alias iniusticia sic accepta, vt quæ sit in pluribus aduersus seipfos, ita habent: in vnum autem nihilo tali pertinente, sed quantum ad proximum, ita habent. In demonstrationibus porro talibus argumentationibus vitur, vt ostendat iniustum etiam sibi ipsi iniuriam facere. Aliquomodo causam fieri delicti seu violatæ legis, lex vetat: Iniuste agere, delictum est. ergo qui aliquomodo sibi ipsi causa est iniuste agendi, delinquit in se ipsum. iam qui in vnum aliquem delinquit, eum etiam iniuria afficit. ergo qui quemuis alium iniuria afficit, seipsum iniuria afficit. Item. Peccatum est è damnorum genere. quicumque peccat, se indigne peccat. ergo qui peccat, sibi ipsi indigne damnum infert. proinde etiam iniuria se afficit. Aliud. Qui ab alio læditur, sibi ipsi nocet, idq; indigne. hoc autè erat iniuste agere. ergo quicumq; à quocumque iniuria afficitur, iniurius in sese est. Ratione de bonis & malis, quam ipse introducit & probat, maxime consentire cum vita affirmat, & maxime innatas attingere prænotiones. sic enim loquitur in tertio Exhortationum libro. At in primo ea ratione hominem asserit ab omnibus aliis abstrahi, vt nihil ad nos pertinentibus, neque ad felicitatem quicquam conducentibus. Iam nunc video quàm belle sibi consonet, qui rationem abstrahentem nos à vitæ, sanitatis, indolentiæ, sensuum incolumitatis consideratione, eaq; nihil ad nos pertinere dicentem quæ nos à diis immortalibus expetimus: affirmer maxime consentire cum vita & communibus prænotionibus. Sed ne inficiari hanc possit repugnantia, audi verba eius De iusticia libro tertio scripta. Itaq; ea quæ dicimus, ob excellentiam magnitudinis & pulchritudinis, fabularum similia videbuntur, & non conuenire homini humanæque naturæ.

A πῶς οὖν τούτου παρὰ λόγους ἰταμώτερος γέγονεν, ὅς διεν τῆν ἀείρων φιλοσόφων ἐγκέκληκε τῶν μὲν, ὅτι πᾶσαν ἀρετὴν ἀναρεῖ, μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἀπολιπὼν. τῶν δὲ ὀλίγης ἠδονῆς τέλους οὐσίης, οὐ πᾶσαν ἀρετὴν ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνης σὺζῆσαι νομίζει. θαυμαστὴ γὰρ ἡ εὐχυσία, πᾶσι τῶν ἀρετῶν ὁμολογῶν ἀφελῆναι αὐτὸν, ἐγκαλῶν Ἀριστοτέλει, ταῦτ' ἀναρεῖν πάλιν Πλάτωνος κατηγορουμένῳ. καὶ μὲν ἐν ταῖς περὶ δικαιοσύνης ἀποδείξεσι λέγει ῥητῶς, ὅτι πρὸς κατόρθωμα, καὶ δυνάμημα καὶ δικαιοπραγίαν ἔστι τὸ εὐεχεῖν ἐγκρατείαν, ἢ καρτερίαν, ἢ φρόνησιν, ἢ ἀνδρείαν, πρὸς ἀπόρρητον, κατόρθωμά ἐστιν ὥστε καὶ δικαιοπραγίαν. πῶς οὖν οἷς ἀπολείπει φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν καὶ ἐγκρατείαν, ὅς ἀπολείπει δικαιοσύνην, ὅπως αὐτὸς ὅσα κατόρθωσιν ἐν ταῖς εἰρημύαις ἀρεταῖς, καὶ δικαιοπραγίαις; τῶν δὲ Πλάτωνος εἰπόντος τὴν ἀδικίαν, ὡς ἀφροσύνη καὶ ψυχῆς οὐσα καὶ σάσις, ὅσα δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀποβάλλει τὴν δυνάμιν, ἀλλ' αὐτὸν ἐαυτῷ συμβάλλει καὶ κρούει καὶ ἀφροσύνην τὸν πονηρὸν ἐγκαλῶν Χρυσίππου, ἀτόπως φησὶ λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν ἑαυτὸν. εἴ γὰρ παρὰ ἑτέρου, ἢ παρὰ ἑαυτοῦ, τὴν ἀδικίαν. ὅτι λαθρόμορος γὰρ τούτων, αὐτὸς ἐν ταῖς περὶ δικαιοσύνης ἀποδείξεσι, ἀδικεῖσθαι φησὶν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικῶντα, καὶ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικῆ, ἠρόμενον ἑαυτῷ τῶν ἀνομῶν ἀπόν, καὶ βλαπτόντα παρ' ἀλλοῦ ἑαυτὸν. ἐν μὲν τοῖς παρὰ Πλάτωνα ταῦτ' εἶρηκε περὶ τῆς τὴν ἀδικίαν λέγεσθαι μὴ παρὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ παρὰ ἑτέρον. Οἱ γὰρ κατ' ἰδίαν ἀδικήσασκεν ἐκ πλῆθόνων τοιούτων, πάναντία λεγόντων. καὶ ἄλλως τῆς ἀδικίας λαμβανομένης, ὡς αὐτὸν πλείοσι παρὰ ἑαυτοῦ οὕτως ἔργου. εἰς τὸν εἶνα μηδενὸς ἀφαιρόντος τοιούτου, καὶ ὅσον τὸ παρὰ τοῖς πλησίον ἔχει οὕτως. ἐν δὲ ταῖς ἀποδείξεσι τοιούτοις ἠρώτηκε λόγους περὶ τῆς τὸν ἀδικῶν καὶ ἑαυτὸν ἀδικεῖν, Παραμύιον ἠρώτων ἀφροσύνηματος, ἀπαγορεύει ὁ νόμος καὶ τὸ ἀδικεῖν ἔστι ἀφροσύνημα. ὁ πόνικος παραμύιος ἠρόμορος αὐτῷ τῶν ἀδικεῖν, ἀφροσύνη εἰς ἑαυτὸν. ὁ δὲ ἀφροσύνη εἰς ἑνα, καὶ ἀδικεῖ σκεῖνον ὁ ἀρετῆς καὶ ὀλιγαίου ἀδικῶν, καὶ ἑαυτὸν ἀδικεῖ. πάλιν τὸ ἀμάρτημα τῆν βλαμμάτων ἐστὶ, καὶ πᾶς ἀμάρτανων παρ' ἑαυτὸν ἀμάρτανει. πᾶς ἀρετῆς ὁ ἀμάρτανων βλαπτεῖ ἑαυτὸν παρὰ τὴν ἀδικίαν. εἰ δὲ τὸτο, καὶ ἀδικεῖ ἑαυτὸν. ἐπὶ καὶ ἕτως, ὁ βλαπτόμορος ὑφ' ἑτέρου, ἑαυτὸν βλαπτεῖ, καὶ παρὰ τὴν ἀδικίαν ἑαυτὸν βλαπτεῖ. τῶν δὲ τῶν ἀδικεῖν. ὁ ἀρετῆς δικαιομόμος καὶ ὑφ' ὅπου οὐ πᾶς ἑαυτὸν ἀδικεῖ. Τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, ὃν αὐτὸς εἰσάγει καὶ δοκιμάζει, συμφωνότατον εἶναι φησὶ τῶν βίῳ, καὶ μάλιστα τῆν ἐμφύτων ἀπλοῦς ἀφροσύνης. ταῦτ' γὰρ ἐν ταῖς περὶ τῆν ἀφροσύνης εἶρηκεν. ἐν τῷ δὲ παρὰ τῶν τῶν λόγον φησὶν ἀπὸ τῆν ἄλλων ἀπομύτων ἀφελῆναι τὸν ἀφροσύνην, ὡς ὁδὸν ὄντων παρὰ ἡμᾶς, ὅσα δὲ στωικῶν παρὰ ἀδαιμονία ὁδὸν. ὅσα πόνικος πῶς αὐτῷ συμφωνός ἐστὶ, τὸν ἀφελῶντα τῶν ζῆν, καὶ τὴν ὑγείας, καὶ τὴν ἀπονοίας, καὶ τῆν ἀσθητικῶν ὀλοκλησίας, καὶ μηδὲν εἴ τῶντα φάσκοντα.

τῶν τε μεγάλων καὶ τῶν καλλίων, πλάσμασι δικαιομόμοι λέγειν, καὶ οὐ κατὰ τὸν ἀφροσύνην, καὶ τὴν ἀφροσύνην φύσιν.

ἔστιν οὖν ὅπως αἱ τῆς ἑξομολογήσατο σαφέστερον πάναντία λέγειν αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν, ἢ οὕτως, ἃ δὲ ὑπερβολῶς φησι πλάσματα δοκεῖν εἶναι καὶ ὑπερ τὸν ἀνθρώπου, καὶ ὑπερ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν λέγεσθαι, ταῦτα συμφωνεῖν τῷ βίῳ φάσκων, καὶ μάλιστα τῶν ἐμφύτων ἀπείθεσθαι πρὸς τὴν φύσιν καὶ καταμονίας ἀποφαίνει τὴν κακίαν ἐν πᾶσι βιβλίῳ φυσικῶ καὶ ἠθικῶ γραφῶν καὶ Διατεινόμενος ὅτι τὸ κακίαν ζῆν, τὴν κακῶν ἀπομονίαν ζῆν ταυτὸν ἔστιν. ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν ἀφροσύνης ὑπειπὼν ὅτι λισιτελεῖ ζῆν ἀφροσύνην μάλλον ἢ βιοῦν, καὶ μηδέποτε μέλλει φρονήσῃν, ἐπιλέγει, τοιαῦτα γὰρ παρατά βῆσι τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε ἑσπινῶν τὰ κακὰ τῶν ἀφροσύνης πρὸς τὴν ἀφροσύνην. ὅτι μὲν οὖν εἰρηκῶς ἐν ἑτέροις μηδὲν εἶναι τοῖς ἀφροσὶ λισιτελεῖς, ἐν ταῦτά φησι λισιτελεῖν τὸ ἀφροσῶς ζῆν, ἀφίημι. τῶν δὲ ἀφροσύνης λεγόμενων πρὸς τοῖς μήτε κακῶν ὄντων, μήτε ἀγαθῶν, τὰ κακὰ πρὸς τὴν ἀφροσύνην λέγων, ὁ δὲν ἄλλο λέγει πλὴν τὴν κακῶν τὰ κακὰ πρὸς τὴν ἀφροσύνην, καὶ τὸ κακῶν ἀπομονεῖν λισιτελεῖσθαι εἶναι τὴν κακῶν ἀπομονεῖν, ἀλισιτελεῖσθαι ἢ γὰρ τὴν κακῶν ἀπομονεῖν. εἰ δὲ ἀλισιτελεῖσθαι, καὶ βλαβερῶτερον τὸ κακῶν ἀπομονεῖν. βλαβερῶτερον οὖν ταῦτα ἐπιλεγειν τὸ ἀπομονεῖν, ἐπιλέγει πρὸς τὴν κακῶν, ἔστι δὲ οὐ ταῦτα πρὸς τὴν ἀφροσύνην, ἀλλ' ὁ λόγος μὲν οὐ βιοῦν ἐπιβάλλει μάλλον, καὶ εἰ ἀφροσύνης ἐσόμεθα. πρὸς τὸν μὲν οὖν τὰ κακὰ κακίαν λέγει, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας, ἄλλο δὲ οὐθέν. ἢ δὲ κακία, λογικὸν ἔστι, μάλλον δὲ λόγος ἢ ἠθικὸς. ὁ δὲν οὖν ἑτερον ἔστι τὸ μὲν λόγος βιοῦν ἀφροσύνης ὄντας, ἢ τὸ μὲν κακίας βιοῦν, ἔπειτα τὸ βιοῦν ἀφροσύνης ὄντας, βιοῦν ἔστι κακῶν ἀπομονεῖν ὄντας. πρὸς τὴν οὖν πρὸς τὴν ἀφροσύνην τὸ πρὸς τὴν ἀφροσύνην οὐ γὰρ πρὸς τὴν ἀφροσύνην φύσει πρὸς τὴν ἀφροσύνην τὸ κακῶν ἀπομονεῖν. ἀλλ' ὁ δὲ ὅλως (φασίν) οἶεται δὲ χρύσιππος ἔτε μονίῳ ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἀγαθοῖς, οὐτ' ἐξαγωγῶν τοῖς κακοῖς πρὸς τὴν ἀφροσύνην, ἀλλὰ τοῖς μέσοις κατὰ φύσιν. διὸ καὶ τοῖς ἀφροσὶ μονοῖσι γίνεται ποτὲ κακῶν ἐξάγειν ἑαυτοῖς, καὶ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ ζῆν τοῖς κακῶν ἀπομονοῖσιν. εἶτα τὴν τούτου μείζον ἔστιν ἡ ἐναντίωμα πρὸς ἀρεσὶν καὶ φυγῶν, εἰ τοῖς ἐπ' ἀκρον ἀφροσὶ μονοῖσιν ἀπομονεῖν τὸ ἀφροσῶς ἐπιπέσθαι τῶν ἀγαθῶν παρόντων κακῶν, καὶ τὸ τῶν ἀφροσῶν οὐθέν ἀρετῶν, ὁ δὲ φθικτὸν, ἀλλὰ μόνον ἀγαθὸν τὸ ἀρετῶν, καὶ μόνον φθικτὸν ἢ ἡρώτων τὸ κακῶν. ὥστε συμβαίνει κατ' αὐτοῖς μὴ πρὸς τὰ ἀρετὰ, μηδὲ πρὸς τὰ φθικτὰ τοῖς τῶν ἀφροσῶν ἴθεσθαι λογισμοῖς, ἀλλ' ἑτέρων σοχαζομένων ἢ μήτε φθικτῶν, μήτε ἀρετῶν, πρὸς ταῦτα καὶ ζῆν καὶ ἀπομονοῖσθαι. παρατά πρὸς τὰ κακὰ τὴν πᾶσαν ἔχον ἀφροσῶν ὁμολογεῖ χρύσιππος, καὶ ἀναγκαστὸν ἔστιν, εἰ μὲν τὰ μὲν ἐξάτως ποιεῖ κακῶν ἀπομονεῖν οἷς ἀπάρη, τὰ δὲ ἐπ' ἀκρον ἀφροσῶν. ἀφροσῶν δὲ εἶναι παρατά καὶ τὰ κακὰ φησὶν ἐν τῷ πρὸς τὴν ἀφροσύνην πρὸς τὴν ἀφροσύνην, ταῦτα γραφῶν, ὅτι μὲν γὰρ ἀφροσῶν ἔστι παρατά καὶ τὰ κακὰ, καὶ τούτοις εἰσποιεῖ λέγειν. οὐ γὰρ μόνον ὄντα πᾶσι ἔστιν ἀφροσῶν οὐ γὰρ εἶδεν, οἷς λύπη καὶ φόβος, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀφροσύνην, ἀλλὰ καὶ κλοπῆς καὶ μοιχείας καὶ τῶν ὁμοίων ἔστιν ἀφροσῶν. καὶ γὰρ ὄλον ἀφροσῶν καὶ δειλίας καὶ ἄλλων ὅσα ὀλίγων κακῶν. ὁ δὲ μόνον χαρῆς, καὶ ἀφροσῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν κατορθώσας, ἀλλὰ φρονήσας καὶ ἀφροσῶν, καὶ τῶν λισιπῶν ἀφροσῶν. τοῦτων τὴν μὲν ἄλλῃ ἀπομονεῖν ἀφροσῶν ὅτι δὲ μέγεται τοῖς πρὸς τὴν ἀφροσύνην ἀφροσῶν ἀφροσῶν, τίς ὅσα ἀφροσῶν ὁμολογήσειεν, ἀφροσῶν παρόντος τὸ ἀγαθῶν, καὶ μεγάλῃ πρὸς τὸ κακῶν ἀφροσῶν ἔχοντος

A Potestne quisquam disertius fateri, se sibi ipsi contraria dicere, quàm hic noster? qui ea, quæ ob excellentiam commenta, & homine superiora habitum iri dicit, vitæ humanæ congruere, in suisque noticiis maxime attingere pronunciat. Naturam infelicitatis vitiositatem esse in omnibus physicis ethicisque libris tradit: contendens, vitiose vivere idem esse, quod vivere infelicitate. In tertio De natura cum dixisset expedire insipienti ut vivat potius quàm moriatur, etiam si nunquam sit futurum ut sapiat: hæc subiicit, Talia enim sunt hominibus bona, ut mala quodammodo indifferentibus præsent. Mitto, quod

B alibi fatus nihil insipienti prodesse, nunc ait ei prodesse vivere insipienter. Cum autem indifferentia sint Stoicis ea, quæ neque bona sunt neque mala: iis potiora dicens esse mala, nihil dicit aliud, quàm non malis mala esse potiora: & præstare infelicem esse, quàm infelicem non esse. Atqui si id est, sequetur eius opinione minus etiam conducibile esse non esse miserum, quàm esse miserum. ergo damnosius etiam erit. Hoc ille absurdum ut mitigaret, addit hoc de malis. Præstant autem non ipsa mala, sed ratio: cum qua vivere magis convenit, etiam si erimus insipientes. Primum itaque, mala vitiositatem dicit, & quæ eam participant: aliud nihil. Vitiositas autem cum ratione aliquid est coniunctum, aut potius depravata ratio. Ergo nihil aliud est insipientem vivere cum ratione, quàm vivere cum vitiositate. Deinde vivere insipientem, vivere est infelicitate. Cui ergo indifferenti hoc præstat? non enim (puto) dicit felicitati: aut hanc infelicitati. Omnino enim hoc illi dicunt, Chrysippum neque permanzionem in vita bonis, neque discessum ex ea malis annumerasse: sed utrunque iis quæ media sunt natura siue indifferentia. hinc enim & felicis interdum officium fieri, ut mortem sibi consciscat: & miseri, ut vitam producat. Quæ vero maior potest dari repugnantia in rerum delectu & fuga: scilicet suum est felicibus ut conveniat ob defectum alicuius rei indifferentis bona præsentia derelinquere: cum quidem nullum indifferens vel expetendum vel fugiendum censeant, solumque bonum expeti, malum fugi debere statuunt. itaque de ipsorum sententia concluditur, in deliberandis actionibus non ad bona vel mala respiciendum: sed vitæ mortisque rationes subducendas consuetandis aliis quibusdam rebus neque fugiendis neque deligendis. Malorum & bonorum summum esse discrimen fatetur Chrysippus: idque ita esse oportet, si illa summe miseros faciunt eos in quibus sunt, hæc extreme beatos. Sensilia autem esse bona atque mala, in priore De fine libro sic indicat. Nam cum bona, tum mala esse sensilia, etiam sic conficitur. Non enim perturbationes duntaxat sentiuntur: ut ægritudo, metus, aliaque horum similes. sed & furtum, & adulterium, aliaque id genus, sensum sui præbent. sicut etiam insipientia, timiditas, & alia vitia haud pauca. Rursumque non gaudium modo, beneficentia, & alia recte facta sentiuntur: sed prudentia quoque, fortitudo, ac reliquæ virtutes. Hæc quàm sint absurda, dicere supersedeo. repugnare autem ea sententiæ, quæ de eo qui sapientem se factum non animadvertet, ipsi habent, quis neget? quippe si bonum est sensibile, tantoque discrimine differt à malo: igno-

ignorare aliquem si subito fiat de vitioso probus, & virtutem eum non sentire, sed putare se adhuc vitio teneri, nonne est absurdissimum? Nam aut nemo ignorare potest, vel de eo dubitare, quod virtutes habeat omnes, siquidem habet: aut exigua est, & omnino difficilis perspectu differentia virtutis & vitij, felicitatis & miserix, pulcherrimæ ac turpissimæ vitæ, si quis illa pro his se adeptum non sentit. Vnum est volumen De vitis, libri quatuor. in quorum quarto ait sapientem cum ociosum esse, tum sua negocia tractare. Verba sunt hæc. Censeo enim ego prudentem & carere negociis, & pauca habere negocia, & suas res agere: cum & suarum rerum tractatio, & paucarum perinde sint elegantes. Fere similia horum dicit in libro De se expendendis. Videtur enim, inquit, reuera ociosa vita periculis vacare & in tuto versari: etsi hoc pauci perspiciunt. Hæc non dissonare ab Epicuro, qui providentiam ideo sustulit, ut deum redderet ociosum, quiuis videt. Sed ille idem Chrysippus in primo De vitis, Sapientem ait vltro regnum suscepturum, ut inde quæstum faciat: aut si rex ipse esse nequeat, victurum cum rege, & ei in expeditione adfuturum: etiam si talis sit, qualis Idanthyrus Scytha, aut Leuco Ponticus. Sed & hæc ipsius dictionem apponam, ut videamus an sicut ima & summa chorda concinunt, ita consentiat vita hominis qui ocium & paucarum rerum tractationem delegerit, cum eo qui vna cum Scythis equitet, & Bosporani tyranni res agat quavis necessitate inductus. Quod enim, inquit, in expeditione futurus sit cum potentibus, vitamque vna acturus, rursus considerabimus, his intenti. quidam enim ne hæc quidem suspicantur ob similes ratiocinationes: nobis hæc relinquentibus ob similia argumenta. & paulo post. non modo cum iis qui iam profecerunt in disciplina & moribus, ut apud Leuconem & Idanthyrum. Atqui Callistheni sunt qui vitio vertant, quod ad Alexandrum nauigauit spe Olynthi restituenda, sicut Stagera instaurauerat Aristoteles. & Ephoram, Xenocratem ac Menedemum laudant, qui Alexandri conuictum reuassent. At Chrysippus quæstus causa sapientem obtorto collo in Panticapzum rapit, ac Scytharum solitudinem. Nam lucri causa hoc Chrysippus instituere se ipse profitetur, tres rem faciendi modos ponens sapienti maxime congruentes: è regno, ex amicis, ex arte sophistica. At enim passim ad odium vsque inculcat:

Nam præter hæc duo qua tandem mortalibus Res sit opus? -

Cæterum in iis quæ de natura scripsit, sapientem ait si amplissimas opes amittat, reputaturum se vnicam amisisse drachmam. Cum autem illum ibi ita inflasset & extulisset, hæc eum ad mercenarias operas & sophisticam relegat. Quin & exacturum mercedem, & ante tempus accepturum ait: quandam partem statim vbi discipulus se ei dederit, aliud tempore exacto. quorum hoc ait esse humanius, illud tutius, quia fraus possit accidere. Loquitur autem sic. Mercedem exigunt non omnes qui sapiunt eodem modo. sed alius multitudinem, pro ut tempus dederit, non promittentium se discipulos bonos facturos, idque annuo spacio: sed se id certo constituto tempore præstituros. Ac deinde.

αδὸν οὐ πρότερον οἱ νοῦν ἔχοντες ὡσαύτως, ἀλλ' ἄλλως πλήθος, ὡς αἱ ὁ καὶ εὐφροσύνη, ὅσα ἐπαγγέλλονται ποιήσιν ἀγαθούς, καὶ αὐτὸ ἐν ἑαυτοῖς ὅσον ὅτι πρὸς ἑαυτοῖς, αὐτὰ ποιήσιν πρὸς τὸν συμφωνηθέντα χρόνον. καὶ πάλιν παρελθόντων,

A τὸν ἐκ φαύλου γινόμενον ἀποδιδόν ἀγνοῖν τὸ τοῦ καὶ τὸ εὐφροσύνης μὴ ἀδράνεια παρέρχεται, ἀλλ' οἷα καὶ τὴν κακίαν αὐτῶν παρέρχεται, πῶς ἐκ ἑστὶν ἀτοπώτατον; ἢ γὰρ ὁδοὶ ἀγνοῖν ἢ ἀπίσκειν διώματα τὰς εὐφροσύνας ἢ ἀπάσας, ἢ μικρὰ πρὸς τὴν πρῶτα πᾶσι διετεώρητος ἢ διαφορὰ τῆς εὐφροσύνης πρὸς τὴν κακίαν, καὶ τῆς βίδαμονίας πρὸς τὴν κακὴν δαμονίαν, καὶ τὴν καλλίστου βίης πρὸς τὸν ἀγροῖον, εἰ αὐτὰ πρὸς αὐτὴν ἐκείνων κτησάμενος ἑαυτὸν λέλῃ. Μία σὺν ταῖς ἡγεῖται βίωσι, τέταρα βιβλία. τούτων ἐν τῷ πρῶτῳ λέγει τὸ σφόν ἀποφάγμονα τε εἶναι καὶ ἰδιοπροφάγμονα καὶ τὰ αὐτῶν πρὸς τὴν εἶναι ὅτι ἡ λέξις αὐτῆ, Οἶμα γὰρ ἐγγυε τὸν φροῖμον, καὶ ἀποφάγμονα εἶναι ἢ ὀλιγοπροφάγμονα, καὶ τὰ αὐτῶν πρὸς τὴν ὁμοίως, ἢ τε ἀποφάγμονα καὶ ὀλιγοπροφάγμονα ἀφαιρῶν ὄντων. τὰ ὅμοια σχεδὸν ἐν τῷ αὐτῷ δι' αὐτὰ ἀρετῶν εἶρηκε αὐταίης τῆς λέξεως, τῷ γὰρ ὅτι φαίνεται ὅτι τὴν ἡσυχίαν βίος ἀκινδυνὸν πρὸς ἀσφαλὲς ἔχειν, οὐ πρὸς τὴν πολλῶν δυναμένων τὸ τοῦ στυδεῖν. ὅτι μὴ τὰ ἐπιχρῶν τὴν πρὸς τὸν αἰαροῦντι ἀφ' τῆς ἀποφάγμονα τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὅσα ἀπαρδεῖ, δὴ ἄλλοι εἶναι. ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πρῶτῳ πρὸς βίωσι βασιλείαν τε τὸν σφόν ἐκρυσίως ἀνέχεσθαι λέγει,

C χρηματιστὸν ἀπ' αὐτῆς καὶ αὐτὸς βασιλεύει μὴ δύνηται, συμβίωσεται βασιλεῖ, καὶ φρατῆσιν) μετὰ βασιλέως οἶος ἢ Ὑδανθρσος ὁ Σκύθης, ἢ Λόκων ὁ Ποντικός. ὅσα εἰσομῆ καὶ αὐτῶν αὐτῶν τὴν ἀφ' ἀλεκτον, ὅπως εἰδῶν εἰ κατὰ τὸν ἐκνήτης καὶ ἑσάτης γίνεται συμφωνον. ἕτως ὁμολογεῖ βίος ἀδρὸς καὶ ἀποφάγμονα, ἀφαιρῶν καὶ ὀλιγοπροφάγμονα, εἶτα σὺν πρῶτῳ Σκύθης, καὶ τὰ τὸ ἐν Βοσπόρῳ τυραννῶν πρὸς τὸν δὲ οἶα δῆπιος ἀνάγκης. Ὅτι γὰρ (φροῖ) καὶ φρατῆσιν μὲν διωσῶν καὶ βιώσῃ, πάλιν ὅτι σκεφόμεθα τούτων ἐχόμενοι, πρὸς μὴ ὅσα εἶναι αὐτῶν ἀπονοούτων, ἀφ' τῆς ὁμοίως ἀπολογισμοῖς, ἢ μὴ ὅτι καὶ αὐτὰ ἀπολιπόντων, ἀφ' τῶν πρὸς ἀπλησίους λόγους, καὶ μετὰ μικρὸν, οὐ μόνον δὲ μετὰ τῶν πρὸς ἀφαιρῶν ὅτι ποσόν, καὶ ἐν ἀγωγῆς καὶ ἐν ἑσῆς ποιοῖς γερονότων, ὅτι πρὸς Λόκων καὶ Ὑδανθρσῶ. Καλλιθένης πρὸς ἐκκαλέσιν ὅτι πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπὶ τὸν ἐλπίζων ἀιασῆσιν Ὀλυκτον, ὡς Στάγειρα Ἀριστοτέλης. Ἐφορον δὲ καὶ Ξενοκράτη καὶ Μενέδημον ἐπαγοῦσι παρατησαμένους τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ Χρύσιππος ἐνεκα χρηματισμοῦ τὸν σφόν ὅτι κεφαλῶν ἐς Παιτικῆ παρον ὡς καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν, ὅτι παρεργασίας ἐνεκα καὶ χρηματισμοῦ αὐτὰ ποιῆ καὶ πρὸς δὲ ἠλώκε τρῆς ἀποτέμενος εὐφροσύνας μάλιστα τῶν σφῶν χρηματισμοῖς, τὸν ἀπὸ βασιλείας, καὶ τὸν ἀπὸ φίλων, καὶ τῶν ὅτι τούτοις τὸ ἀπὸ σοφείας. καὶ τοὶ πολλοὶ μὴ ἀποκινῶν αὐτὰ ἐπαμῶν, Ἐπεὶ ἢ δὲ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνον; ἐν δὲ τοῖς αὐτῶν φύσως λέγει τὸν σφόν εἶ τὴν μερίστην οὐσίαν ἀποβάλοι, δραχμῶν μίαν ἐκβεβληκέναι δόξειν. οὕτω δὲ αὐτὸν ἀρῶς ἐκεί καὶ ὁγκώσας, ἐν αὐτῶν πάλιν εἰς μιαν ἀρῶν καὶ ἀβάλλῃ, καὶ σοφείαν. καὶ γὰρ αἰτήσιν, καὶ πρὸς τὴν ἀφαιρῶν, ὅτι μὴ δὴ τὸν εὐφροσύνης, ὅ δὲ χρόνος τῶν μαθητῶν διελθόντος. ὅσα ἀφ' ἀγνοῖα ἐνεκα εἶναι φησιν, ἀσφαλῆτερον ὅτι πρὸς ἀφαιρῶν, ὡς ἀδικήματα τῶν τὸ πρὸς ἀφαιρῶν. λέγει ὅτι οὕτως, εἰς ἀφαιρῶν τὸν μί-

respicere nos iubet inbestias: nam ex iis posse argu-
 menta sumi, nihil istorum vel absurdū esse, vel na-
 turæ repugnans. atq; adeo tēpestiue huc aliorum
 animalium exēpla adduci, quæ neq; coitu, neq; or-
 tu, neq; interitu suo tēplum, in quo accidant ista,
 polluant. Rursum in quinto libro De natura ait,
 Recte Hesiodū interdiceret ne in fontes aut flumi-
 navrinā reddamus. & multo magis cauēdum esse,
 ne ad arā aut simulacrum aliquod deorum meia-
 mus. neq; admittendam esse hāc rationē, fieri hoc
 ipsum à canibus, asinis, infantibus, sine vlla obser-
 uatione aut cura harū rerum. Ergo absurdum est
 alias brutorum animalium feritatē reprehēdere:
 alias ea ad turpitudinē defendendā abuti. Sūt qui-
 dam philosophi, qui in facultate animi principe
 quandam extrinsecus superueniētem motionem
 ponunt: quæ maxime elucescat in rebus inter se
 comparatis. nam cum duæ res obijciuntur similes
 inter se, eiusdemque momenti, quarum altera sit
 deligenda, utcunq; nulla causa extet quæ in alte-
 ram partem impellat, eo quod nullum sit inter eas
 discrimen: tum illam superueniētem facultatem,
 inclinādo animum, dubitationem istam tollere.
 Contra hos dicens Chrysippus, ut qui vim naturæ
 inferrent re contraria, crebro adducit talum & li-
 bram, multaq; alia quæ non possint aliter cadere,
 aut alia facere momenta, absq; causa aliqua & dis-
 crimine, quæ aut reb' ipsis, aut earum incidant cir-
 cumstantiis. Nam quod causa careat, profus non
 esse itemq; nullum esse fortuitum. in illis autem,
 quas nonnulli fingant, luperuētionibus, incurre-
 re causas obscuras, quæ nobis non animaduerten-
 tibus voluntatem in alteram partem ut inclinet
 percellant. Atq; hoc quidem ex eorum est nume-
 ro, quæ ab eo aliquoties dicta fuisse notissimū est.
 quæ autem his aduersadixit, cum non equè sint in
 medio posita, ipsis adeo verbis ego proponam. In
 libro De disceptandis controuersis, ponens hoc,
 duos cursores simul metam attingere: disquirat
 quid arbitro certaminis faciundum sit. Vtrum in-
 quit, arbitro licet palmam dare utri voluerit, etiam
 si eum familiari consuetudine magis attingant: ut
 magis videatur iam de suo aliquid dare, quāquam
 palma utriusque sit communis. perinde atque in
 fortitione æquali, cum datur res forte capienda, p-
 præsidis arbitrio. Inclinationem autem voco for-
 tuitam. ut si duabus propositis drachmis æquali-
 bus, tamen ad aliam magis quam ad aliam acci-
 piendam animus inclinatur. In sexto eorum quos
 De officiis scripsit libro, vbi dixit quaedam res nō
 magno dignas esse studio aut attētionē, existimat
 iis ad sortem relegatis debere nos optionem for-
 tuitæ animi inclinationi committere. velut (in-
 quit) cum duæ drachmæ eodem precio æstimantur:
 quarum hic hanc, alter alteram putet sibi acci-
 piendam. neutram tamen cur accipiant existēte
 causa, alteram earum accipiet, omissa quæstione,
 utra pluris sit: re forti permissa, quæ efficere potest,
 ut deteriorē sumat. Quibus ille verbis fortitionē
 quandam, & fortuitam animi inclinationem in-
 troducitur, quæ discrimina rerum absque vlla cau-
 sa constituat. In tertio De dialectica li-
 bro cum dixisset, Platonem, Aristotelem, & alios
 qui hos subsecuti essent vsque ad Polemonem &
 Stratonem, dialecticæ operam dedisse:

A ὅτι τὰ θεία φησὶ δεῖν ἀποβλέπειν, καὶ τοῖς ἄνω σκείνων
 γινόμενοις τεκμήρεσθαι ὅ μὴδὲν ἄτοπον μὴδὲ πῶσα φύσιν
 εἴη τῶ ποιέτων. Διχαίρως γὰρ πρὸς αὐτὰ γίνεσθαι τῶν ἄλλ-
 λων ζώων πῶσα φύσιν, εἰς ὃ μὴτε συγινόμενα, μὴτε γινώσκον-
 τα, μὴτ' ἐναποθήσκοντα ἐν τοῖς ἱεροῖς μαινῶν ὁ θεῖον. ἐν δὲ
 τῶν πέμπτων πάλιν πρὸς φύσεως λέγει, καὶ λέγει μὲν ἀπαγορεύ-
 εῖν τῶν ἱεροδόν, εἰς ποταμοὺς καὶ κρήνας ἔρῃν· ἐτι ὁ μάλλον ἀνε-
 κτέον εἴη τῶ πρὸς βωμῶν ἔρῃν, ἢ ἀφίδρυμα θεοῦ μὴ παρῆναι
 πρὸς λόγον, εἰ κινῆσαι οἱοῖται τῶ ποιοῦσι, καὶ παιδάριον ἡπίτα,
 B μὴδεμίαν ἐπιτροφίαν μὴδ' ἐπιλογισμὸν ἔχοντα πρὸς τῶν
 ποιέτων. ἄτοπον μὲν οὖν ὁ σκείνῳ διχαίρῳ εἰπεῖν τὴν τῶν
 ἀλόγων ζώων ἀποθήσκοντα ἐν αὐτῶν δ' ἀπόλορον τῶ κα-
 τῶνα γὰρ ἀσθῆναι δοκῶντος ἄπο τῶ ἔξωθεν αἰσῶν τῶς ὀρμῆς
 ἀπόλορον ποιεῖσθαι. ἐνιοὶ τῶ φιλοσόφων ἐπελθὼν κινῶν κί-
 νησιν ἐν τῶν ἡγεμονικῶν καὶ ἀσθῆναι ἀσθῆσιν, ὅτι τῶ πῶσα ἀλ-
 λακτῶν μέγιστα γινόμενα ἐκδηλον. ὅταν γὰρ δυοῖν ἴσον δυ-
 ναμῶν καὶ ὁμοίως ἔχοντων γάτερον ἢ λαβεῖν ἀνάγκη, μὴδε-
 μίας αἰτίας ὅτι γάτερον ἀγρύσης, τῶ μὴδὲν τῶ ἑτέρου
 ἀφαιρῆναι, ἢ ἐπελθὼν δυνάμεις αὐτῆς τῶ ψυχῆς ἐπίκλι-
 C σιν εἰς αὐτῆς λαβοῦσα διέκλυε τὴν ἀπορία. πρὸς τοῦτοις ὁ
 Χρυσίππος ἀντιλέγων, ὡς βιαζομένης τῶ ἐναντῶ τῶ φύ-
 σιν, ἐν πολλοῖς πῶσα πῆσιν τὸν ἀσθῆναι καὶ τὸν ζυγόν, καὶ
 πολλὰ τῶν μὴ δυναμῶν ἄλλοτε ὄμης λαμβάνειν πῶ-
 σεις καὶ ῥοπῆς, ἀλλ' ἵκνῶν αἰτίας καὶ ἀφαιρῆς ἢ πρὸς αὐτῶ
 πρῶτος ἢ πρὸς τῶ ἔξωθεν γινόμενης. ὁ γὰρ αἰσῶν, ὅπως αἰ-
 παρκτον εἴη καὶ ὁ αὐτόματον. ἐν τῶ τῶς πλατῶν ἡμέρας ἄνω
 ἐκείνων καὶ λεγόμενης αὐτῶς ἐπελθὼσιν αἰτίας ἀδήλους
 ἄπο τῶν ἑκείνων, καὶ λαμβάνειν ἡμῶν ὅτι γάτερον τῶ ὀρμῶν ἀ-
 γρύσης. αὐτῶ μὲν οὖν ἐν τοῖς γνωριμῶσι τοῖς ἐστὶ τῶ ἄνω
 D αὐτῶ πολλὰ εἰρημένων. ἀ δὲ πῶτοις πάλιν αὐτῶς εἰς ἐ-
 ἀντίας εἰρηκέν, ἔχ ὁμοίως οὕτως ἐν μέσῳ κείμενα, δὲ αὐτῶ
 πῶσα πῆσιν τῶ σκείνου λέξεων. ἐν μὲν γὰρ τῶ πρὸς
 τῶ διχάζειν ἄπο τῶ μῶν δυοῖν δρομῆς ὁμοῦ σπυρῶν πῆσιν
 ἀλλήλοισι, ἀφαιρῆς τῶ τῶ βραβυτῆ καὶ δῆκει ποιῶσιν. Πό-
 τερον (φησὶ) ἔξεσθαι τὸν βραβυτῆ τὸν φοῖνικα ὅποτέρῳ βε-
 λετα ἀποδοῦναι, καὶ τῶσιν αὐτῶ σπυρῶν ὄντες, ὡς
 αἰσῶν τῶ αὐτῶ πῶσα πῆσιν τῶ γινόμενον ἔσθαι ἵνα μάλλον,
 ὡς κρινῶ τῶ φοῖνικος γερνῶν ἀμφοτέρων, οἰονεῖ ἵκνῶ κλη-
 E ρου γινόμενον ἐνάλλως εἴ τῶ ὅτι κλῖσιν, ὡς ἔτυχε δο-
 ῖν αὐτῶν. λίγω δὲ ἵκνῶ ἔτυχεν ὅτι κλῖσιν, οἷα γίνεται ὅταν
 δυοῖν πρὸς κειμένων δραχμῶν ὁμοίων εἴ τῶ λοιπῶ, ὅτι
 τῶ ἑτέρου ὅτι κλῖσιν λαμβάνωμεν αὐτῶ. ἐν δὲ
 ὁ ἑκείνων πρὸς κειμένων, εἴνα ἵκνῶ φησῶν πρὸς κειμένων
 μὴ πρῶ πολλῶς ἀξία ὄντα πρὸς κειμένων, μὴδὲ πρὸς
 σπυρῶν, ἀφαιρῆς πρὸς κειμένων τῶ ὡς ἔτυχεν ὅτι κλῖσιν τῶ
 ἀφαιρῆς οἷα τῶ δὲ τῶ ἀφαιρῆς ἀποκλήρωσιν. Οἷον
 (φησὶ) ἢ τῶν δοκιμαζόντων τῶ δὲ ἵκνῶ δὲ δραχμῶν δυοῖν, ὅτι
 ποσὶδε, οἱ μὲν τῶδε, οἱ δὲ τῶδε φαῖεν εἴη καλῶ δὲ
 σπυρῶν αὐτῶ λαβεῖν τῶ κειμένων ἀφαιρῆς ὅτι πλείον
 F ὅτι κλῖσιν, ἵκνῶ ἔτυχε λαμβόμενα κατ' ἄλλον πῶν, ἀπο-
 κλήρωσιν αὐτῶ ἔλεγε, καὶ ἐπὶ μάγιστα τῶ μοχθηρῶν
 λαμβόμενα αὐτῶ. ἐν τῶτοις γὰρ ἀποκλήρωσις, καὶ ὡς ἔτυ-
 χεν ὅτι κλῖσιν τῶ ἀφαιρῆς, ὁ αἰσῶν πῶσιν αἰτίας εἰσῶν τῶ
 ἀφαιρῶν λῆσιν. Ἐν τῶ τῶ πρὸς κειμένων τῶ ἀφαιρῶν ἄνω
 πῶν ὅτι πῶτων ἐσπυρῶσιν πρὸς τῶ ἀφαιρῶν, καὶ ἀφαιρῶν, καὶ ἀπο τῶτων ἀφαιρῶν. Πολέμῳ καὶ Στρατόνῳ.

μάλινα δὲ Σωκράτης καὶ Ἐπιφώνησας ὅτι καὶ σωεξα-
 μῶρταίην αὐτὴς θελήσειε τούτοις ποσούτοις καὶ ποιούτοις οὖσιν,
 ἔπιφέρει καὶ λέξιν, Εἰ μὲν γὰρ ἐκπαρέργου παρὶ αὐτῶν εἰ-
 ρέσασαι, τὰ ἅ' αἱ τις διέστυρε τὸν τόπον τῆτον. οὕτω δὲ αὐτῶν
 ἔπιμελῶς εἰρηκότων ὡς ἐν ταῖς μεγίσταις διωάμεσι καὶ ἀ-
 ναγκασιόταταις αὐτῆς οὖσης, οὐ πιθανὸν ἔπι ποσούτον ἀγα-
 μῶρταίην αὐτὴς ἐν τοῖς ὅλοις ὄντας οἷος ὑποιοῦμαι. πῶς οὖν
 συ, (φῆσαι τις αὐτῶν) αὐτὸς ἀνδρασι ποιούτοις καὶ ποσούτοις οὐ-
 δὲ ποτε παύσῃ μαχρόμορος οὐδ' ἐλέγχων, ὡς νομίζεις ἐν ταῖς
 κλειωτάτοις καὶ μεγίσταις ἀγαμῶρταίοντας; οὐ γὰρ δὴ που
 παρὶ μὲν ἀλεκλικῆς ἐσπουδασμῶσιν ἐγχεύσαν, παρὶ δὲ
 δρεχῆς καὶ τέλους καὶ θεῶν καὶ δικαιοσύνης, ἐκπαρέργου,
 καὶ πᾶσιζοντες, ἐν οἷς τυφλὸν αὐτῶν ἀποκαλείς τὸν λόγον,
 καὶ μαχρόμορον αὐτῶν, καὶ μυρίας ἄλλας ἀμῶρτίας ἔχον-
 τα. Τὴν ἔπιχαρειακίαν ὅπου μὲν αὐτοπαρκτὸν εἶναι
 φησιν. ἐπεὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἑσθῆς ἐπ' ἀλλοτείοις κακῶσι
 χαίρει το ἑσθῆσιν. ἐν δὲ τῶν δούτερω παρὶ ἀγαθῶν τὸν
 φθόνον ἐξηγησάμενος ὅτι λύπη ἔστιν ἐπ' ἀλλοτείοις ἀγα-
 θοῖς, ὡς δὴ ποτε βυλομῶρων ταπεινοῦ τῆς πλησίον, ὅπως
 ὑπερέχουσιν αὐτοῖς, σιωπάτωι τὴν ἔπιχαρειακίαν, Ταύτης
 δὲ σωεχῆς ἢ ἔπιχαρειακία γίνεται, ταπεινοῖς βυλομῶρων
 εἶ) τῆς πλησίον ἀγαθῶν ὁμοίως αἰτίας, καὶ ἑτέρας δ' ἔπι-
 σικας φρεσὶς ἐκτρεπομῶρων, ὅ ἑλεος γίνεται δὴ ἄλλος γὰρ ἔστιν
 ἐπὶ αὐτῶν τὴν ἔπιχαρειακίαν ὑπερκατῶν, ὡς παρ φθόνον
 καὶ τὸν ἑλεον, ἀπολιπῶν, ἡ δὲ ἐπὶ ἑτέροις αὐτοπαρκτὸν εἶναι
 φησιν, ὡς παρ τὴν μισοπονηκίαν καὶ τὴν ἀσχεροκέρδειαν ἐν
 πολλοῖς εἰρηκῶς ὅτι παρ τὸν πλείονα χρόνον ἑσθῆν μάλ-
 λον βυδαμονοῦσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἔπισης τοῖς τὸν ἀμερῆ
 χρόνον βυδαμονοῖας μετασχοῦσιν ἐν πολλοῖς, πάλιν εἰρηκεν
 ὡς ἑσθῆ τὸν δάκτυλον κα. δῆκει παρτεῖναι χᾶριν ἀμε-
 ριαίας φρονησεως, κατὰ παρ ἀσραπῆς διπλομῶρων. δρε-
 κῆσει δὲ παρτεῖναι τὰ ἐν τῶν ἑκτα τῶν ἠθικῶν ζητημάτων
 ὑπερ αὐτῶν γεγραμμένα παρὶ τούτων. ὑπερ τῶν γὰρ ὡς οὐ-
 τε παρ ἀγαθῶν ἔπισης εἰς χᾶριν πᾶσι, οὐτε παρ κατόρ-
 θωμα εἰς σεμολογίαν, ἐπεινώχε ταῦτα, Καὶ γὰρ εἰ μόνον
 μέλλοι ἀμερῆ χρόνον ἢ τὸν ἑσχατον ἔξειν φρονησει, οὐδ' αὐ-
 τὸν δάκτυλον κα. δῆκει ἐκπῖναι ἐνεκα τῆς οὕτω παρεσο-
 μῶρων φρονησεως, κατὰ παρ τὸν πλείονα χρόνον ἑσθῆν
 μάλλον βυδαμονοιούτων, ἑσθῆ τῆς αἰδίου βυδαμονοῖας ἀ-
 ρετωτέρας ἡρομῶρων παρ τὴν ἀμερειαίαν. εἰ μὲν οὖν
 τὴν φρονησειν ἠγείτο ποιηκῆν εἶ) τῆς βυδαμονοῖας ὅ ἀγα-
 θῶν, ὡς παρ ὅ ἑπίκουρος, αὐτῆς ἑδεῖ μόνον τῆς ἀτοπίας καὶ
 παρ ἀδδξολογίας ἔπιλαμβαίνεσθαι τῆ δόγματος. ἐπεὶ δὲ
 ἢ φρονησει οὐχ ἑτερόν ἔστι τῆς βυδαμονοῖας καὶ αὐτὸ, ἀλλ'
 βυδαμονοῖα, πῶς οὐ μάχεται ὅ λέγειν, ἔπισης μὲν δρετῶν
 εἶ) τὴν ἀμερειαίαν βυδαμονοῖαν, καὶ τὴν αἰδίου, μηδενὸς δὲ
 ἀξίαν τὴν ἀμερειαίαν; Τὰς δρετῶν φησιν ἀνταχλοουτεῖν
 ἀλλήλας, οὐ μόνον τῶν τῶν μίαν ἔχοντα, πᾶσας ἔχειν, ἀλλὰ
 καὶ τῶν τῶν μίαν ὅποιον ἀνεργιῶντα, καὶ πᾶσας ἐνερ-
 γεῖν οὐτε ἀνδρα φασι τέλειον εἶ) τὸν μὴ πᾶσας ἔχοντα
 τὰς δρετῶν, οὐτε παρτεῖναι τελείαν, ἢ πῶς οὐ κατὰ πᾶσας
 παρτεῖναι τὰς δρετῶν, ἀλλὰ μὲν ἐν τῶν ἑκτα τῶν ἠθικῶν
 ζητημάτων ὁ Χρῆστος πρὸς ἐκ αἰ φησιν αἰδρίζεσθαι τὸν ἀγαθῶν,
 ἑσθῆ δειλαίνεῖν τὸν φᾶλλον, ὡς δὲ ἐν φαλασίαις ἔπι φρεσ-
 μῶρων βυδαμ, τὸν μὲν ἐμμένειν τοῖς κρίμασιν, τὸν δὲ ἀφίσασθαι

A maxime autē Socratē. idq; acclamasset, Velle se et-
 iā errare cum talib. tantisq; viris: hæc verba subiū-
 git. Nā si obiter & extra ppositum hunc locum tra-
 ctavissent, poterat aliquis fortasse eos traducere.
 cum autē ita accurate istā rem egerint, vt qui eam
 inter facultates potissimas maximeq; necessarias
 haberēt: nō est probabile eos tantū à vero aberraf-
 se, quantū suspicamur. Diceret vero aliquis, Cur
 tu nullū facis, Chrysippe, finē, talib' tantisq; viris
 aduersandi, eosq; reprehendēdi, dum eos putas in
 summis ac totam rē continentibus rebus errasse?
 Non n. arbitror eos de dialectica studio operaq;
 adhibitis scripssisse: de principio, fine, diis, & iusti-
 tia, dicis duntaxat gratia, atq; ioci. in quibus tu eo-
 rū rationē cæcam, & sibi ipsi repugnantē, multisq;
 aliis errorib. cōtaminatam asseris esse. Gaudium,
 quod de malis alienis percipiatur, quodā loco di-
 cit nusquam exstare. neminē enim omnino homi-
 num elegantīū vnquā gauisurum, ppter aliena ma-
 la. Sed in secundo libro De bono, cum exposuisset
 inuidiam esse dolorē conceptum de aliis rebus
 secundis: scilicet quod inuidi cuperēt proximum
 deprimere, vt ipsi excellerēt: annectit illā de malis
 aliorum conceptam læticiam: ita inquires. Huic
 cōtinuo adhæret læticia ex aliorum malis petita,
 in eorum animis, qui proximum volunt delectū.
 similib. vero è causis, aliis tamē naturalibus moti-
 bus animo agitato, nascitur misericordia. Certe
 hinc liquet, eum vt inuidiā & misericordiam, ita
 etiam gaudiū illud de alienis malis putasse exsta-
 re: quod alio loco negauerat, vt etiam de malorū
 odio, & turpis lucri cupiditate. Tēporis incremē-
 to cum multis in locis dixisset nō augeri felicita-
 tem: sed perinde felices esse qui momento tem-
 poris, & qui longo tempore fuissent beati: rur-
 sum se penumero hoc asseruit, ob momentaneam
 sapientiam ne digitum quidem esse exferendum,
 quæ fulguris in morem transuolaret. Satis erit
 hic ea ponere ipsius verba, quibus vsus est in sexto
 Moralium quæstionum. Cum enim scripssisset,
 Neq; omnia bona ex æquo in læticiam incide-
 re, neque omnibus perinde perfectis officiis glo-
 riationem comitari: isthæc infert. Nam si tantum
 puncto temporis, aut sub finem vitæ erat habitu-
 rus sapientiam: equidem ne digitus quidem extē-
 dēdus fuerit ob sic fruēdā sapientiā. vtcunq; iōgius
 tēpus nihil addat felicitati, neq; beatitudo sēpiter-
 na magis sit expetenda, quam quæ punctum tēpo-
 ris duret. Sane si sapientiam censuit esse tale bo-
 num, quod vim efficiendæ felicitatis haberet, sic-
 vt visum fuit Epicuro: tantum reprehendenda
 fuit absurditas & à communi opinione discrepan-
 tia huius placiti. Sed quoniam prudentia per se
 nihil differt à felicitate, estque ipsa adeo felicitas:
 quomodo non pugnant hæc: felicitatem vnus
 scrupuli æqualem esse sempiternæ, & momenta-
 neam felicitatem nullius esse momenti? Virtutes
 sese inuicem consequi Chrysippus docet: non
 modo vt vnusquisque habeat omnes: sed quod se-
 cundum vnā agens, secundum omnes agat. &
 neque virum ait perfectum eum, in quo non sint
 omnes virtutes: neq; actionem pfectam, in quam
 non omnes concurrant virtutes. At vero in sex-
 to Moralium quæstionum ait scitum hominem
 non semper agere fortiter, neq; vitiosam semper
 timide. vltu venire enim vt quibusdam visis obla-
 tis alter persistat in iudicio, alter non persistat.

aitq; etiam hoc probabile esse, vitiosum nō semper indulgere libidini. Siquidem ergo fortiter agere est tale, quale vti fortitudine, & timide agere, tale, quale me cui obsequi: pugnancia dicunt, simul dicētes secundū omnes virtutes, omnia ve vitia prēditū alterutro horum agere, & tamē fortē non semper fortiter, timidū nō semper timide agere. Rhetoricā definit artē in ornatu & ordine orationis versantē. Rursum in primo libro hæc scripsit. Non solum autem liberalis & simplicis cultus ornatuque orationis cura est habēda: sed etiā actionis cōgruentis, decentisq; pro statu causæ conformationis vocis, gestus, vultus, ac manuum. Ille idem qui hæc ita accuratus & subtilis esse voluit, in eodē libro De cōfliktu vocaliū locutus: non hunc modo negligendū ait, ac potiorib. inhærendū, sed & obscuritates aliquas admittendas esse, & defectus orationis, atq; adeo solæcismos, quos alii sibi turpes esse putarent. Certe modovsq; ad manuum & oris conformationem decorum obseruandum in ornate dicendo præcipere: modo neq; obscuritatis neque defectuum habendam rationem, neq; de decori solæcismos habendum: eius est hominis, qui dicat quidquid in buccam venit. Porro in naturalibus propositionibus mandans quiescere de rebus peritiam aut historiam requirentibus, ait: Neque eodem quo Plato censuit modo putemus humidum alimentum in pulmon. m ferri, siccum in ventrem: neq; alios similes errores probemus. Ita sentio, summam sibi repugnādi rationem, fœdissimumq; errorem hanc esse, cum quis illud ipsū in se admittit, quod in aliis culpauit. At qui ipse ait connexiones quæ a decē enunciatis proficiscuntur, multitudine excedere numerū cccciiooo: cum neque ipse id accurate indagauisset, neque è perito aliquo veritatem percepisset. Enimvero nobilissimi medicorum testimonium Platoni perhibēt, Hippocrates, Philistio, Dioxippus Hippocraticus: & de poetis Euripides, Alcaeus, Eupolis, Eratosthenes: qui omnes dicūt potum per pulmones trāsire. at Chrysippum omnes refellunt arithmetici, interq; eos Hipparchus demonstrat errorem istius in ratiocinatione esse ingentem: siquidem affirmatio facit cōnexas enunciationes cccciiooo ciccicicicicil: negatio cccxcicicicccccclii. Vetustiorum quidam id quod euenit ei qui acidum vinum habuit, (nempe vt neque pro aceto id vendere, neq; vt vinum posset) Zenoni dixerunt accidisse. cum præpositum seu præcipuum, quod appellabat, neq; boni neq; contrarii bono vim de ipsius sententia haberet. Sed Chrysippus rem adhuc magis inexplicabilem rededit. Aliquando enim insanire eos dicit, qui diuitias, sanitatem, indolentiam, incolumitatem corporis pro nihilo ducant, neq; iis parandis sint intenti. cumque adduxisset Hesiodum illud:

Fac opus o Persa, diuum genus. ---

furiosum ait esse, si quis accinat,

-- diis prognate omnem fuge Persa laborem.

Idem in libris, quos inscripsit De vitis, rei faciendæ causa tradit sapientem cum regibus victurum, sophisticam docturum mercedis gratia, ita vt ab aliis discipulis eam præcipiat, ab aliis ex pacto accipiat. In septimo De officiis libro, etiam ter saltaturum capite ad terram dato sapientem ait, talento mercedis loco proposito,

A πιθανόν δὲ φησὶ μηδὲ ἀχολασταίνειν αἰετὸν φαῦλον. εἴ τ' οὖν οὐδ' ἀνδρείεσθαι τοιοῦτόν ἐστιν οἷον ἀνδρεία χεῖρα, καὶ οὐδὲ δειλαίνειν οἷον δειλία χεῖρα, μαχόμενα λέγεται, λέγοντες καὶ πάσας μὲν ἅμα τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἐνεργεῖν τὸν ἔχοντα, μὴ αἰετὸν τὸν ἀνδρείον ἀνδρείεσθαι, μηδὲ δειλαίνειν τὸν φαῦλον. Τὴν ῥητορικὴν οὐκ εἶται τέχνη, πρὸς κόσμου καὶ εἰρημίας λόγου τᾶξιν. ἐπὶ δὲ ἐν ταῖς περὶ τὰ γέγραφε, οὐ μόνον ὅτι ἐλάττωται καὶ ἀφελος κόσμου δεῖν αἰετῶν ἐπιτρέφεσθαι κατὰ τὴν λόγον, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκείων ὑποκειμένων καὶ τὰς ἐπιβουλάσας εἰσεῖς τῆ φωνῆς, καὶ χρηματισμοῖς τῶν περὶ σωσώπου καὶ τῶν χερῶν. ἔτι δὲ τις φιλοσοφία ἐν ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἀνομιῶν, πάλιν ἐν τῶν αὐτῶν βιβλία πρὸς τῆς τῶν φωνηέντων συγκρίσεως ὑποειπὼν, οὐ μόνον (φησὶ) ταῦτα παρετέον τῶ βελτίονος ἐχόμενοι, ἀλλὰ καὶ ποίας ἀσαφείας καὶ ἐλλείψεις, καὶ τὴ Δία σοδοικισμοῖς, ἐφ' οἷς ἄλλοι δὲ ἀχολασταίνουσι οὐκ ὀλίγοι. οὐδὲ ποτὲ μὲν ἀχολασταίνουσι καὶ σώματος ἀπορροίας ἐπιχωρεῖν τῶν λέγουσιν ἐν κόσμῳ τὸν λόγον ἀφαιρέσθαι ποτὲ δὲ, μήτ' ἐλλείψεων ἐπιτρέφεσθαι καὶ ἀσαφείων, μήτε σοδοικίζουσας ἀχολασταίνουσι τελέως, ὅ, πᾶν ἐπέλεθη λέγουτός ἐστιν. Ἐν δὲ τῆς φυσικῆς φέσει πρὸς τῶν ἐμπειρίας καὶ ἰσοείας δεομένων ἀφαιρέσθαι μὲν τὴν ἰσχυρίαν ἔχει, φησὶ, μήτε Πλάτωνι πρὸς ἀπλοῦς ὑπονοήσασθαι, τὴν μὲν ὑγρὴν ἐρῶν εἰς τὸν πνέμονα φέρεσθαι, τὴν δὲ ξηρὴν εἰς τὴν κριλίαν, μήτε ἔτερον πρὸς ἀπλοῦς γεγονότα πύτους ἀφαιρώματα. δοκῶ δὲ ὅτι ἐγκρατεῖς ἐτέροις, εἴτα πρὸς ἀπλοῦς αὐτὸν οἷς ἐγκρατεῖς, καὶ μὴ φυλάττειν, τὴν ἐπιβουλάσων μέγιστον εἶναι καὶ τῶν ἀφαιρώματων ἀσχυρίαν. ἀλλὰ μὲν αὐτὸς τὰς ἀφαιρώματων συμπλοκὰς πληθεῖ φησὶν ὑποβάλλειν ἐκατομυριάδας, οὔτε δὲ αὐτὸς ζητήσας ἐπιμελῶς, οὔτε ἀφαιρῶν ἐμπειρῶν τὸ ἀληθὲς ἰσορήσας, καὶ τοὶ Πλάτων μὲν ἔχει τῶν ἰατρῶν τῶν ἐνδοξοτάτοις μαρτυροῦσας, Ἰπποκράτη, Φιλιπίωνα, Διοσκρίππον τὸν Ἰπποκράτειον καὶ τῶν ποιητῶν Εὐριπίδην, Ἀλκίον, Εὐπόλιον, Ἐρατοσθένην, λέγουσας οὐκ ὀλίγον ἀφαιρῶν τῶ πνέμονος διέξεισι. Χρῆσιππον δὲ πρῶτος ἐλέγχεσιν οἱ ἀειθμηκῆσι ὦν καὶ Ἰππαρχός ἐστιν, ἀποδεικνύων τὸ ἀφαιρῶν τῶ λογισμοῦ παμμέγεθες αὐτῶ γεγονότος εἶναι τὸ μὲν κατὰ φαιλὴν ποιεῖ συμπεπλεγμένων ἀφαιρώματων μυριάδας δέκα, καὶ πρὸς ταῦτας, τρισχίλια τεσσαράκοντα, τὸ δὲ ἀποφαιλὴν, ἐναχῆσια πεντηκονταδύο, πρὸς τριάκοντα καὶ μᾶ μυριάσι. τῶν περὶ σωσώπου ἀνὴρ δὲ τῶν οὐκ ἴσῳ ἔχειν σιωπέσασθαι, μήτε ὡς ὄξος ἀποδοῦναι διωμῶν, μήτε ὡς οἶνον, ἔφασαν τῶ Ζιῶνι συμβαίνειν. τὸ γὰρ περὶ σωσώπου αὐτῶ, μήτε ὡς ἀγαθόν, μήτε ὡς ἀφαιρῶν ἔχειν ἀφαιρῶν. ἀλλ' ὁ Χρῆσιππος ἐπὶ μᾶλλον τὸ πρὸς ἄλλοις δὲ ἀφαιρῶν πεποιήκεν. ὅτι μὲν γὰρ φησὶ μὴ εἶναι τῶν πλούτων καὶ τῶν ὑγείων, καὶ τῶν ἀπλοῦν, καὶ τῶν ὀλοκλήριαν τῶ σώματος μηδὲν ποιῶμενοι, μηδὲ αὐτὲ χολῶν τῶν τοῖστων, καὶ πρὸς ἀφαιρῶν τὰ τῶ Ησιόδου, Ἐργάστῳ Γέροντι δῖον γῆμος, ἐπιπέφωκεν ὅτι πάνανθια πρὸς ἀφαιρῶν, μὲν γὰρ ἐστὶ, τὸ μὴ ἐργάστῳ Γέροντι δῖον γῆμος. καὶ τὸν μὲν σφόν ἐν τοῖς πρὸς βίβων, καὶ βασιλεῖσι συνέσεια φησὶν ἐνεκα χρηματισμῶν, καὶ σφίσι εἶναι ἐπὶ ἀργυρίῳ, παρ' ὧν μὲν πορολαμβάνοντα, πρὸς ἑσ' οὐκ ἰσχυρῶν τῶ μαθητῶν. ἐν τῶν ἐβδόμῳ τῶ κατὰ γῆμος, καὶ κωδιστήσιν τῶν, ὅτι τῶ λαβόντα τὰ λαβόντων.

optime prospicere: alterum, homines quam miser
 rimam vitā degere. Pythagoricorū nōnulli cum
 accusant, vt qui in cōmentariis De iusticia scripsif
 set de gallis gallinaceis, vtiliter eos esse editos,
 quod & è fōno nos excitēt, & scorprios conquirāt,
 & in pugna nobis studium emulationēq; fortitu-
 dinis quandam ingenerent: tamen eos assereret
 comedendos esse, ne pullorum multitudine vltra
 q̄ expediret excrescerent. At Chrysippus ita has
 reprehensiones deridet, vt etiam de loue Seruato-
 re, Genitore, & patre iusticia, æquitatis, atq; pacis,
 in hanc sententiam scripserit, libro De diis tertio.
 Sicut autē vrbes ciuium multitudine abundante
 colonias aliquo deducunt vt se exonerent, aut bel-
 lū aliquod suscipiunt: ita deus exitii occasiones
 suggerit. citatq; Euripidē & alios testes, qui dixerūt
 bellum Troianum à diis fuisse cōmissum, exhau-
 riendæ gratia multitudinis hominum. Horum o-
 mitte alias absurditates. non enim instituimus
 hoc loco inquirere an falso aliquid, sed duntaxat
 quæ sibi repugnantia dixerint. Illud considera,
 cum deo semper pulcras & ad humanitatem per-
 tinentes tribuere appellationes: facta autem simul
 sæua, barbarica, Galatica. Non enim coloniarum
 similes videntur istæ hominum clades atque in-
 terneciones tantæ, quantas Troianum bellum
 intulit, ac Medicum & Peloponnesiacum, nisi for-
 te aliquas infra terram & apud inferos conditas i-
 sti norunt vrbes. Sed Deiotaro Galatæ similem
 deum Chrysippus facit. qui cum haberet complu-
 res filios, cum vellet vni regnum domumque re-
 linquere, cæteros omnes necauit: tanquam vitis
 palmites si præcideret, vt vnus aliquis superstes, va-
 lidus magnusq; fieret. At vero vinitor hoc facit,
 recentibus adhuc & exilibus germinibus. & nos
 cani parcētes, catulos ei aliquot recens natos, atq;
 etiamnum cæcos subtrahimus. Iupiter autem non
 tantum adolescere passus homines, sed etiam ipse
 procreans, augensq; deinde exquisitis calamita-
 tum & exitii occasionibus pessundat: cum debuerit
 potius nullum nascendi initium, causam nullam
 præbere. Leu^o est quod dixi. maius, quod dicam.
 Nullum hominibus bellum oritur absque vitio.
 nam aut voluptatis studium, aut auaricia, aut am-
 bitio, aut regnandi cupiditas bellum conflat. Ergo
 si bellorum, etiam peccatorum autor est deus, iri-
 tans & peruertens homines. At qui ipse in com-
 mentario De disceptando, & secundo De diis li-
 bro dicit Chrysippus, Nulla ratione dici posse,
 deum turpitudinis vlla ex parte causam esse. sicut
 enim lex delinquendi, deus impietatis causa nullo
 modo dici consentaneè possit: ita rationi conue-
 nite, deos etiam nulla ex parte causam esse turpitu-
 dinis. Potest vero turpius aliquid esse hominibus,
 quam si se mutuo excindant: & tamen eius rei ille
 deum initia suppeditare ait. Sed dicet me hercle
 aliquis, alibi ab eo laudari hæc Euripidea:

*Si turpe quid faciant dii, non sunt dii. &c.,
 Quod facillimum dictu est, ais, incusans deos.*

quali vero in præsentia aliud nos agamus, q̄ vt repu-
 gnantes inuicē voces sentētiaq; eius apponamus.
 Et tamen illud ipsum laudatū iam dictum, non bis
 terve, sed sexcenties obiici Chrysippo potest:

Quod facillimum dictu est, ais, incusans deos.

Primum enim in libro De natura, cū causam mo-
 tus comparasset potioni è varia cōfusæ materia, a-
 liter alia vertenti atque conturbanti, hæc infert,

A βέλπιστα παρονομήν, τοῖς δ' ὡς ἐν χεῖρα παρὰ τὴν λέγοντος
 ἐγκαλεῖται αὐτῶν ἡνέκ τῆς Πυθαγορείων ἐν τοῖς περὶ δικαιο-
 σωμῆς γενομένη περὶ τῆς ἀλεκτρούων, ὅτι χρησίμως γε-
 γόνασι. ἐπεγείροισι γὰρ ἡμᾶς, καὶ τοῖς σαρπίσις ἐκλέροισι,
 καὶ καὶ τὰς μάχας ὀπιτρέφουσι, ζῆλον ἵνα πρὸς ἀλλή-
 ἑμποιοῦντες. ὁμοῦ δὲ δεῖ καταδείξειν καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ τὴν
 χρεῖαν ὑπερβάλη ὁ πλήθος τῆς νεότητος. ὅς οὐτω καταγε-
 λατῶν ὅτι τοῖς ἐγκαλούμενοι, ὡς τε περὶ τῆς Διὸς τῆς σωτή-
 ρος καὶ ἡμέτερος καὶ πατρὸς δίκης καὶ διομίας καὶ εἰρήνης,
 B ταῦτα γράφειν ἐν ταῖς τρίταις περὶ θεῶν, ὧς δὲ αἱ πόλεις
 πλεονάσασα εἰς ἀποικίας ἀπαίρουσι τὰ πλήθη, καὶ πολέμους
 εἰσάγουσι πρὸς ἵνας, οὕτως ὁ θεὸς φθορὰς ἀρχὰς δίδωσιν.
 καὶ τὸ Εὐειπίδου μῦθον καὶ τοῖς ἄλλοις προσάγειται, τοῖς
 λέγοντας ὡς ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος ὑπὸ τῆς θεῶν ἀπομυθή-
 σεως ἐνεκα τῆς πλήθους τῆς ἀνθρώπων ἡμοιο. τούτων δ' ἡ μὴ
 ἄλλας ἀποκτίας ἀφες (ὅ γ' εἴπι μὴ καλῶς, ἀλλ' ὅσα πρὸς
 εἰαυτοῖς ἀναφύρωσι λίσσασιν, ἐξέτασται μόνον πρὸς κείναι) ἀπο-
 πειρῶν ὅτι τὰ θεῶν καλῶς μὴ ὀπικλήσεις καὶ φιλαρθεῖται
 αἰεὶ, ἀγρία δ' ἔργα καὶ βαρβάρων καὶ Γαλατικῶν προστίθη-
 C σιν. ὅ γ' ἀποκτίας εὐκασιναὶ αἱ ποσάται φθορὰ καὶ πόρωλε-
 θρία τῆς ἀνθρώπων, οἷας ὁ Τρωϊκὸς εἰργάσατο πόλεμος, καὶ
 πάλιν ὁ Μηδικὸς καὶ Πελοποννησιακὸς, (εἰ μὴ ἵνας ἐν ἀδελ-
 καὶ ὑπὸ γῆς ἴσασιν ἔτοι κτιζομένης πόλεις) ἀλλὰ τὰ Γα-
 λατικὰ Διότι τὰ ποῖς Χρυσίππος ὁμοίον τὸν θεόν, ὅς πλείονων
 αὐτῶν παίδων γρηγόρων, ἐνὶ βελόμοις πῶ ἀρχῶν ἀπολι-
 πτεῖν καὶ τὸν οἶκον, ἀπομυθῶν ἐκείνοις ἀπέσφαξεν, ὡς τὰ ἀμ-
 πέλα βλαστῶν ἀποτεμῶν καὶ καλῶν, ἵνα εἰς ὁ λειφθεῖς ἰ-
 σχυρὸς ἦν καὶ μέγας, καὶ τοῖς γὰρ ἀμπελαρθεῖς, ἐπιμι-
 κρῶν ὄντων καὶ ἀσθενῶν τῶτο ποιεῖ τῆς κλημάτων, καὶ ἡμεῖς
 D νεογῶν καὶ τυφλῶν ὄντων τῆς σκυλακίων ὑφαρομῶν τὰ
 πολλὰ φειδόμενοι τῆς κωμῆς ὁ δὲ Ζεὺς, οὐ μόνον εἰσας καὶ
 περὶ δὴν ἐν ἡλικία ἡμοιόμοις, ἀλλὰ καὶ φύσας αὐτὸς καὶ
 αὐξήσας ἀποτυμπαρῶν, φθορὰς καὶ ὁ λέθρος μηχαρμόμοις
 προσφάσεις δέον αἰτίας καὶ ἀρχὰς ἡμέσεως μὴ πρὸς ἀσχεῖν.
 τῶτο μὴ οὐκ ἔλατῶν ἔστι, καὶ κείνο μείζον. ὁ δὲ εἰς γὰρ φύεται
 ἀνθρώποις πόλεμος αἰεὶ κακίας. ἀλλὰ τὸν μὴ φιλοδοξία,
 τὸν δὲ πλεονεξία, τὸν δὲ φιλοδοξία ἡς ἢ φιλαρχία συρρη-
 γμοσι. ὁ δὲ οὐκ εἰ πολέμοις ὁ θεὸς ἐνεργάζεται, καὶ κακίας,
 παρὰ ξυμῶν καὶ ἀνατρέφον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τοῖς λέγει δὲ
 E αὐτὸς ἐν ταῖς περὶ τῆς δικαίτης, καὶ πάλιν ἐν ταῖς δευτέραις
 περὶ θεῶν, ὡς τῆς ἀσχεῖν ὁ θεὸς πρὸς αἰτίον γίνεσθαι ὁ δὲ
 ἀλογὸν ἔστι. οἱ ἔσπον γὰρ οὔτε νόμος τῆς πρὸς ἀνομείν πα-
 ραίτος ἀνθρώπων, οὔτε οἱ θεοὶ, τῆς ἀσχεῖν οὕτως ἀλογὸν
 μηδὲ ἀσχεῖν μὴ δένος ἐπὶ πρὸς αἰτίους, τί οὐκ ἀσχεῖν ἀνθρώ-
 ποῖς φθορὰς ὑπὸ ἀλλήλων γινομένης; ἡς φησι Χρυσίππος
 ἐν διδόναι τὰς ἀρχὰς τὸν θεόν. ἀλλὰ ἢ Δία φησι ἡς ἐπαγ-
 νεῖν πάλιν τῆς Εὐειπίδου λέγοντος, εἰ θεοὶ πρὸς ἀσχεῖν,
 ὅς ἐσὶν θεοὶ, καὶ τὸ ῥᾶσον εἴπας, αἰπάσασθαι θεοῖς. ὡς
 τὸ ἡμῶν ἀλλό ἡ νῦν προσφύοντων, ἢ τὰς εἰαυτοῖς αὐτῶν
 φωνῆς καὶ ὑπολήψεις πρὸς ἀπὸ τῶν ὄντων. οὐ μὴν ἀλλ' αὐ-
 τὸ γὰρ τῶτο ὅτι νῦν ἐπαγομένη, οὐχ ἀπαξ, ὁ δὲ δὲ δὲ
 τῆς, ἀλλὰ μυρίακις ἔσται πρὸς Χρυσίππον εἰπεῖν, τὸ
 ῥᾶσον εἴπας, αἰπάσασθαι θεοῖς. προσφύον γὰρ ἐν τῶν
 φύσεως ὁ αἰεὶ τῆς κενήσεως κωκῶν παρεκείσας, ἀλλὰ
 ἄλλας τρέφοντι καὶ ἀσχεῖν τῆς γινομένης ταῦτ' εἴρηκαν,

ομαλας τῆς γενεῆς καὶ φθαρτοῦ μέρους. ταῦτα δὲ πάλιν
 γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς αὐτὸ λέγεται. ὡς ἀποδομῆ δὲ
 λέξιν ἐκ τῆς τριτοῦ πρὸς θεῶν, καθ' ἕπερον λόγον. Οἱ μὲν γὰρ
 γνησιοὶ εἰσι καὶ φθαρτοί. οἱ δ' ἀγήνητοι. καὶ ταῦτα ἀπὸ τῆς
 χῆς ὑποδείκνυσθαι φυσικώτερον. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη,
 καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ὡς ἀπλήσιον ἔχοντες λόγον, γνησιοὶ εἰσιν. οἱ δ'
 Ζεὺς, αἰετός ἐστιν. καὶ πάλιν πρὸς θεῶν, Ὁμοία δ' ἐστὶ τῆς
 φθαρτικῆς καὶ τῆς ἀγήνης ἀποδομῆς, καὶ τε τῶν ἄλλων
 θεῶν καὶ τῆς Διὸς. οἱ μὲν γὰρ φθαρτοὶ εἰσι, ἔξ τῶν μέρων ἀφθαρτα.
 τῆς τοῦ ἐπιβόλοιο ὡς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς Ἀντι-
 πατρῆου λεγομένη. Ὅσοι δ' ἀφθαρτοὶ τῶν ἀποδομῶν ἐκ
 τῆς θεῶν, ἀπὸ μέρους πρὸς ἀλλήλους τῆς τῶν πρὸς θεῶν καὶ
 τῶν αὐτῶν λόγον, καὶ οἱ νομίζοντες αὐτοὺς ἀγήνωσ τε καὶ φθο-
 ρῆς κρινόμενοι. εἴπερ οὖν ὁπίσης ἀποπος ὁ φθαρτοὺς ἠγέμενος
 τῆς θεῶν, τὰ μὴ νομίζοντι πρὸς ἀποδομῆς εἶναι καὶ φιλαν-
 θεῶν, ὁπίσης ἀπὸ πέπρωκεν Ἐπικύρω Χρύσιππος. οἱ μὲν
 γὰρ τῶν ἀποδομῶν, οἱ δ' ἀφθαρτοὶ ἀφαιρέται τῆς θεῶν. καὶ μὲν
 ἐν ταῖς τριτοῦ πρὸς θεῶν ὁ Χρύσιππος πρὸς τῆς τρέφει τῆς
 ἄλλοις θεοῖς, τὰ δὲ λέγει, Τροφὴν τε οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ χροῦνται,
 ὡς ἀπλήσιος συνεχομένοι δι' αὐτῶν. ὁ δὲ Ζεὺς καὶ ὁ κόσμος
 καὶ ἕτερον ἔσπον ἀναλισκομένων καὶ ἐκ πύθωνος γνησιοῦ.
 ἐν ταῦτα μὲν ἀποφαίνεται πρὸς τῆς ἄλλοις θεοῖς βρέφει,
 πλὴν τῆς κόσμου καὶ τῆς Διὸς. ἐν δὲ ταῖς πρὸς θεῶν πρὸς
 νοίας τὸν Δία φησὶν αὐξεσθαι, μέγιστος αὖ εἰς αὐτὸν ἀποδομῆ
 κατὰ μάλισθ. Ἐπεὶ γὰρ ὁ θάνατος μὲν ἐστὶ ψυχῆς χωρισμός
 ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ τῆς κόσμου ψυχῆς χωρίζεται μὲν, αὐξέ-
 ῃ συνεχοῦς, μέγιστος αὖ εἰς αὐτῶν ἀναλώσει τὴν ὕλην, οὐρη-
 τέον ἀποδομῆ τὸν κόσμον. τίς αὖ οὖν ἐναντιώπιστα λέγων
 εἰ αὐτῶν φανερὴ τῆς τῶν θεῶν * καὶ τῆς εἰς δεῖ συλλογίζεσθαι.
 σαφῶς γὰρ αὐτὸς ἐν ταῖς αὐτῶν γέγραπεν, Ἀνάρκης δ' εἶναι
 λέγεται μόνος ὁ κόσμος. ἔχει δ' ὁ μόνος ἐν αὐτῶν πρὸς τῶν ἄν
 δεῖται καὶ βρέφεται ἄξ αὐτῶν καὶ αὐξέται, τῶν ἄλλων μορίων εἰς
 ἀλλήλα κατὰ τῶν ἀποδομῶν. ἐ μόνον οὖν ἐν ἐκείνοις τῆς ἄλλοις
 θεοῖς ἀποδομῶν βρεφομένοις, πλὴν ἔχει κόσμου καὶ τῆς Διὸς, ἐν
 τῆς τοῦ ἐπιβόλοιο καὶ τῆς κόσμου λέγων βρέφεται, μάχεται πρὸς αὐτὸν,
 ἀλλ' ἐπι μάλισθ ὅτι τῆς κόσμου αὐξεσθαι φησὶν ἄξ αὐτῶν βρεφομέ-
 νον. τῆς ἐναντίον δ' εἰκὸς ἴδιον τῶν μόνον μὴ αὐξεσθαι τῶν αὐτῶν φθι-
 σιν ἔχοντα ἔσπον τῶν δ' ἄλλοις θεοῖς ἔξωθεν βρεφομένοις, ὁπί-
 δοσιν γίνεσθαι καὶ αὐξέσθαι, καὶ μάλισθ εἰς τῆς κατὰ ἀναλώσει
 τῆς κόσμου, εἴγε ἐκείνῳ μὲν ἄξ αὐτῶν, τῆς τοῦ ἐπιβόλοιο δ' ἀπὸ ἐκείνῳ
 λαμβάνει αἰετὴ καὶ τρέφεται συμβέβηκε. δὲ πρὸς πίνω ἢ
 τῆς θεῶν ἔννοια πρὸς τῆς ὕδαμον καὶ μακρότερον καὶ αὐτετέλες.
 Διὸ καὶ τὸν Εὐεπίδω ἐπαγοῦσιν, εἰπόντα, Δεῖται γὰρ ὁ
 θεός, εἴπερ ἔσ' ὀρθῶς θεός, Οὐδενός αὐτῶν. οἱ δ' ὅτι δὲ τῶν τοῦ
 γοι. ἀλλ' ὅγε Χρύσιππος, ἐν οἷς παρετέμνω, ἀνάρκη μόνον
 εἶ) τῆς κόσμου φησὶ, ἔχει δ' ὁ μόνον ἐν αὐτῶν πρὸς τῶν ἄν δ' εἶ).
 πὶ οὖν ἔπειτα τῶν μόνον ἀνάρκη τὸν κόσμον εἶ) δ' μήτε τῆς ἡ-
 λιον ἀνάρκη μήτε τῶν σελήνῳ εἶ), μήτ' ἄλλον πινά τῶν
 θεῶν ἀνάρχεις δὲ μὴ ὄντες, ἐκ αὐτῶν εἶναι ὕδαμονες ὁσὲ
 μακρότεροι. ὁ βρέφος ἐν τῆς γαστρὶ φύσει τρέφεται νομί-
 ζει, κατὰ τῶν φύσιν ὅταν δὲ τρέφῃ, ψυχροῦ μόνον ὑπὸ τῆς ἀέ-
 ρος καὶ σομούμενον. ὁ πνῆμα μεταβάλλειν, καὶ γίνεσθαι
 ζῶον. ὅταν ἐκ ἀπὸ τῶν πνῆ ψυχῆς ὀνομάσθαι ὡς ἀ-
 τῶν φύσιν. αὐτὸς δὲ πάλιν τῶν ψυχῆς ἀραότερον πνεύμα-
 τῆς φύσεως καὶ λεπτομέρεστερον ἠγείται, μακρότερος αὐτῶν.

A omnes aque & natos & obituros. atque hoc fere
 passim ab eo dicitur. verba tamen eius e tertio De
 diis libro adscribam. Alia porro, inquit, ratio est
 deorum. Alii enim nati sunt, & interituri: alii non
 nati sunt. Estque naturæ tractationi convenien-
 tius, ut hoc ab initio demonstretur. Sol, Luna, &
 reliqui dii quorum similis est ratio, nati sunt: Iupi-
 ter æternus est. Ac progressus deinde longius. I-
 dem dicitur de sapientia & origine cum reliquo-
 rum deorum, tum Iouis. alii enim interitui sunt ob-
 noxii, aliorum partes perennes. His comparabo
 adhuc pauca quædam ab Antipatro dicta. Qui vero,
 inquit, beneficentiam diis adimunt, ij ea ratione
 ex parte quadam horum accedunt opinioni, qui
 ortum quoque & interitum in eos cadere existi-
 mant. Quod si ergo perinde absurdus est qui deos
 interitui obnoxios dicit, atque is qui providen-
 tiam & humanitarem iis aufert: non minus à vero
 Chrysippus abest, quam Epicurus: cum alter æ-
 ternitatem, alter beneficentiam deorum inficetur.
 Quin etiam in tertio De diis libro Chrysippus
 de eo, quod reliqui dii alantur, ita scribit. Alimen-
 toque reliqui dii utuntur æqualiter, eoque susten-
 tantur. Iupiter autem & mundus * alio mo-
 do consumptis & ex igne natis. Hæc quidem pro-
 nunciat reliquos deos nutrir, exceptis mundo &
 Ioue. In primo autem De providentia, Iouem ali-
 ait, tantisper dum omnia in seipsum consumat.
 Nam cum mors sit animæ à corpore separatio,
 mundi autem anima ab eo non segregetur, conti-
 nenter quidem augetur, donec materiam in sei-
 psam consumat: non dicendum esse, mori mun-
 dum. Quis videri queat magis sibi inuicem repu-
 gnantia dixisse eo, qui eundem Deum *
 * Neque necesse est id ratiocinando col-
 ligere. diserte enim id ibidem dixit. Solus autem
 sibi ipsi sufficere dicitur mundus, quod solus in se
 omnia habet quibus ei est opus, aliturq; ex seipso
 & augetur, cæteris par. ib. aliis alias cõsumentibus.
 Non solum igitur ibi docens reliquos deos nutri-
 ri, exceptis Ioue & mundo, hic autem mundum
 quod; ali, secum pugnat: sed multo etiam magis, q̃
 crescere mundum dicit, dum ex seipso alatur. nam
 contra consentaneum erat hunc solum non auge-
 ri, qui sui ipsius consumptionem pro alimento ha-
 beret: reliquis diis qui extrinsecus alerentur, in-
 crementum accidere. ipsumq; adeo in eos absumi
 mundum, cum is ex seipso, hi subinde ex illo ali-
 mentum accipiant. Secunda Dei noticia, felicita-
 tem continet, & in seipso omnia habentis recon-
 dita perfectionem. ideo laudant etiam hoc Euri-
 pidis dictum.
 Etenim Deus, siquidem sit re vera Deus,
 Nihil indiget istis rebus. --
 At Chrysippus in his quæ adduxi, solum mundum
 ex se se totum aptum, sibiq; sufficientem affirmat:
 quia solus omnia in se habeat, quibus ei sit opus.
 Quid inde sequitur: neq; Solem sibi met, neq; Lu-
 nam, neq; vllum alium Deum sufficere. ergo ne fe-
 licæ quidem beative erunt. Fetus hominis in v-
 tero ait à natura ali, tanquam plantam. partu au-
 tem editum ab aere refrigerare ac durari, & muta-
 to spiritu fieri animal. Itaque animam non abs re
 psychen à refrigeratione dici. Idem rursus ani-
 mam tenuiorem & subtilioribus partibus con-
 stantem, spiritum naturæ esse dicit, secum pugnans.

Qui enim tenuium partium & rarum è crasso fieri potuit refrigeratione & densatione? Et, quod maius est, quomodo refrigeratione animatum effici pronunciat, qui solem animatum putat, igneum corpus, & natum ex vapore in ignem mutato? Dicit enim in tertio De natura. Ignis mutatio est talis. per aerem in aquam mutatur. ex ea terra subsistente, aer exhalat. aere extenuato, æther in orbem continetur. stellæ autem cum sole è mari accenduntur. Quid autem magis est contrarium incendio, quam refrigeratio? aut diffusioni, quam densatio? quorum hæc aquam & terram ex igne & aere faciunt: illa in ignem & aerem vertunt humidam & terrestrem materiam. Ille tamen aliquando incendium, aliquando refrigerationem animationis causam statuit. Quinetiam id quod penitus ignitum fuerit, vivere, & animal esse affirmat: existens autem rursus ac densatum, in terram, aquam, corporeamq; naturam redigi. Dicit autem primo libro De providentia. Mundus enim omnino ignitus, statim etiam animam suam & principem vim habet. Cum vero mutatur in humidum, & animam intus contentam, quodammodo in corpus & animam transit, ut ex iis constans aliam habeat rationem. Nimirum hæc palam incendio etiam animæ expertes mundi partes ait in animatam conuerti naturam: restinctione autem rursus animam debilitari & humectari, mutatam in quippiam corporis simile. Absurdo ergo alias refrigeratione è carentibus sensu efficit animalia: alias maximam animæ mundi partem in sensus & animæ expertia redigit. Absq; etiam hæc essent, ratio eius de anima nititur demonstratione ipsi opinioni repugnante. Fieri enim inquit animam, quando infans nascitur, spiritu refrigeratione tanquam duratione quadam mutato. Natam autem esse animam, & posteriorem esse ortu quam est corpus sic probat: quia & forma & moribus proles parentum fiat similis. Atque hæc quidem repugnantia est euidentis. Fieri enim non potest ut ante partum moribus conformetur anima, quæ post partum demum nascitur. alioquin efficitur, animam, priusquam existat, similem esse animæ. hoc est, & esse similitudine, & nõ esse, cum nondum sit nata. Sin dicas, quod ob temperiem corporum insita similitudine, animæ tamen natæ mutantur: corrumpes argumentum de origine animæ. nam fieri potest hoc pacto, ut etiam non orta, tamen in corpus ingressa mutetur ob temperiæ similitudinis. Aerem aliquando ait leuem esse, & qui sursum se efferat. aliquando neq; grauem neq; leuem. Nam in secundo De motu libro, ignem ait carere grauitate, sursum tamen efferri: eodemque modo aerem: quod aqua terræ magis attribuitur, aer igni. At in Phisicis præcepit in alteram inclinari partem: nimirum neq; grauitatem ex sese, neque leuitatem habere aerem. Aerem suapte natura ait caliginosum esse, eoq; argumento vult ostendere etiam frigidum primo esse. Eius enim tenebras splendori, frigiditatem calori ignis opponi. Hæc cum in primo De quæstionibus naturalibus mouisset: alibi, puta in libro De habitibus, nihil aliud esse ait habitus, quam aeris. nam ab iis contineri corpora, & ut quoduis eorum quæ continentur certa sit præditum qualitate, causam esse quo ea continentur aerem. vnde in ferro durities, in lapide soliditas, in argento albedo appelletur.

A πῶς γὰρ οἷός τε λεπτομερές ἐκ παχυμερέος καὶ ὄρατον γινέσθαι καὶ ἀειψύξιν καὶ πυκνωσιν; ὁ δὲ μετρίων ὅστι, πῶς ἀειψύξει γίνεσθαι δὲ ἐμφύχον ἀποφαινόμενος, ἐμφύχον ἢ γείτω τὸν ἥλιον, πύκνον ὄντα, καὶ γερμηρόμενον ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως εἰς πῦρ μεταβαλόντος; λέγει γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ ἀειψύξως, Ἡ δὲ πύρρος μεταβολὴ ὅστι πιαύτη δι' ἀέρος εἰς ὕδωρ τρέπεται καὶ τῆτος γῆς ὑφιστάμενος. ἀπὸ ἀναθυμιάται λεπτωρομένου δὲ τῷ ἀέρος, ὁ αἰθέρ ἀειψύχεται κύκλωσιν δὲ ἀερέος ἐκ θαλάσσης μετὰ τῆς ἡλίου ἀνάπτονται. τί οὖν ἀειψύξως ἐστὶν πῶς τερον, ἢ ἀειψύξως πυκνώσεως; τὰ μὲν ὕδωρ καὶ γῆν ἐκ πύρρος καὶ ἀέρος ποιεῖ, τὰ δ' εἰς πῦρ καὶ ἀέρα βέπει ὁ ὕρρον καὶ γαῖδες. ἀλλ' ὁμοίως ὅπερ μὲν τὸ ἀειψύξως, ὅπερ ὅτι ἀειψύξως, ἀειψύξως ἐμφύχως ποιεῖ καὶ μὲν ὅταν ἐκ πύρρος γῆνται, ἀεὶ καὶ ζῆν καὶ ζῶον εἶναι φησι σθένος μόνον δ' αἰθίς καὶ παχυρόμενον, εἰς ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ὁ σωματικὸς βέπεισθαι. λέγει δὲ ἐν τῷ πρῶτῳ ἀειψύξως. Διόλου μὲν γὰρ ὅν ὁ κόσμος πυρώδης, ἀίθης καὶ ψυχῆ ὅστιν εἶναι καὶ ἡγεμονικόν ὅτε ὁ μεταβαλὼν εἰς τὸ ὕρρον καὶ τὸ ἀπολυφθῆσαν ψυχῆ, ὅσον τινὰ εἰς σῶμα καὶ ψυχῆ μεταβάλλον, ὅτε σπινθηρῶν ἐκ τῶτων, ἄλλον πινὰ ἔχει λόγον. ἐν ταῦτα δὲ πύρρος σαφῶς τῆ μὲν ἐκ πυρώσεως καὶ τὰ ἀψύχα τῆς κόσμος φησὶν εἰς δὲ ἐμφύχον βέπεισθαι τῆς σθένος πάλιν καὶ τὴν ψυχῆν αἰετῶσαι καὶ ἀειψύξως, μεταβάλλουσιν εἰς τὸ σωματικόν. ἀπὸ πύρρος οὖν φαίνεται τῆ ἀειψύξως μὲν ὅτι ἀναπύρρον ποιεῖν ἐμφύχως, καὶ εἰς ἀναπύρρον καὶ ἀψύχα μεταβάλλον ὁ πύρρος μέρους τῆς κόσμος ψυχῆς. ἀλλ' ὅτι τῶτων, ὁ ἀειψύχως γενέσεως αὐτῶν λόγος μαχρόμενον ἔχει πύρρος ὁ δόγμα τὸ ἀπὸ δειξὶν γίνεσθαι μὲν γὰρ φησὶ τὴν ψυχῆν ὅταν ὁ βρέφος ἀπύρρος, καὶ τὰ πύρρος σαφῶς τῆ ἀειψύξως τῆ πνύματος μεταβαλόντος. ἀπὸ δὲ εἰς τὴν γῆν καὶ γερμένον τὴν ψυχῆν, καὶ μεταγενέσθαι εἰς, μάλιστα τὰ καὶ τὸ ὅσον καὶ ὁ ἦτος ὁμοίως τὰ τῆ καὶ πύρρος. βλέπεται δὲ ἡ τῶτων ἀναπύρρος. ὅτι γὰρ οἷόν τε πύρρος ψυχῆν πύρρος τὸ ἀπύρρος ἡσποποιεῖσθαι, γινώμενον μὲν πύρρος ἀπύρρος ἢ συμβήσεται πύρρος ἢ γινώσθαι ψυχῆν, ὁμοίαν εἰς ψυχῆν. πούτις, καὶ εἶναι τῆ ὁμοίότητι καὶ μὴ εἶς, ἀλλ' ὁ μὲν γινώσθαι. εἰ δὲ φησὶ πύρρος ὅτι τὸ κρῖσθαι τῆ σωματικῶν ἐγγινομένης τῆς ὁμοιότητος, αἱ ψυχῆ καὶ γινώμενον μεταβάλλουσιν, ἀλλ' ὅτι τὸ κρῖσθαι τῆ γινώσθαι τὴν ψυχῆν. ἐνδεχεται γὰρ ἔτω καὶ ἀγνήτων οὐσαν, ὅταν ἐπεισέλθῃ, μεταβάλλει τῆ κρῖσθαι τῆς ὁμοιότητος. Τὸν ἀέρα ποτε μὲν αἰωφῆ καὶ χυρόν εἶναι φησὶ, ποτε δὲ μήτε βαρῶν, μήτε χυρόν. ἐν μὲν οὖν τῷ τρίτῳ ἀειψύξως, τὸ, τὸ πύρρος ἀερέος ὄν, αἰωφῆ εἰς λέγει, καὶ τῶτων πύρρος πύρρος τὸν ἀέρα ὅτι μὲν ὕδατος τῆ γῆ μάλλον πύρρος γινώμενον, ὅτι ἀερέος τὰ πύρρος. ἐν τῷ πύρρος φησὶ τῆ γῆ, ὅτι πύρρος ἔτερον ἢ πύρρος δόξαν, ὡς μήτε βαρῶν δὲ αἰθῆ, μήτε χυρότητα ὅτι ἀερέος ἔχοντος. τὸν ἀέρα φύσει (φύρρος εἰς) λέγει, καὶ τῶτων κρῖσθαι τῆ γῆ καὶ ψυχῆν εἰς πύρρος. ἀπύρρος γὰρ αἰθῆ ὅτι μὲν φύρρος πύρρος τῶ γῆ καὶ πύρρος, ὅτι ψυχῆν, πύρρος τῶ γῆ καὶ πύρρος. ταῦτα κινῶν ἐν τῷ πύρρος τῶ φησὶ φησὶ τῆ γῆ καὶ πύρρος, πάλιν ἐν πύρρος ἀειψύξως ὅτι εἶναι φησὶ. ὅτι τῶτων γὰρ σπινθηρῶν τὰ σῶματα καὶ τῆ ποικίλον εἶναι εἰς τῶτων εἶς σπινθηρῶν ἀπύρρος ὁ σπινθηρῶν ἀπύρρος ὄν σπινθηρῶν μὲν ἐν σπινθηρῶν πύρρος, πύρρος δὲ ἐν λῆθι, λῆθι καὶ τῶτων δὲ ἐν πύρρος καὶ λῆθι.

πολλὴ ἀπόπται καὶ μάχλι πύτων ἐχόντων. εἰ μὲν γὰρ μὲν
 ὁποῖός τ' ὅτι φύσις, πῶς δὲ μέλαν ἐν ᾧ μὴ λευκῶ λευκότης
 γίνεται, καὶ δὲ μαλακὸν ἐν τῷ μὴ σκληρῶ σκληρότης, καὶ δὲ
 μέρον ἐν μὴ πυκνῶ πυκνότης; εἰ δὲ μὴ γινώσκοντες ἐν τῷ πῶς
 σατα καὶ σμυμοίσται, πῶς ἐξίς ὅτιν, ἢ δύναμις, ἢ αἴτια τῶ-
 των, ὑφ' ὧν κρατεῖται; πάροτος γὰρ ὅτιν, ἢ δυνάμεις ὁδὸς συν-
 ἔργου, ἀλλ' ὅτι ἀσθενιώτης ἢ ποιότη μεταβολή, καὶ ἡ ἀ-
 πόπται αἴτις αἴτις ποιότησας. καὶ τοὶ πῶς καὶ τ' ὑλῆς ὄργον
 ὅτι ἐαυτῆς καὶ ἀκίνητον ὑποκείσται τ' ποιότησιν ἀποφάνεσιν,
 αἴτις ὅτι ποιότησας πῶς ματα: οἷς δὲ καὶ τόνους ἀερώδης οἷς ἀν-
 ἡρῶνται μέρεσι τ' ὑλῆς εἰδοποιῶν ἕκαστα καὶ ἡμιεπίξιν. αὐτ'
 ὅτι ἐνεσι λέγειν αἴτις τ' ἀερα φύσις πῶς τὸν ὑποπτερόνους.
 ἐξίς γὰρ ὧν καὶ τόνους αὐτῶ σμυμοίωσθ' τ' σμῶτων ἕκαστον
 ὡς μάλα εἶ) καὶ μαλακὸν. εἰ δὲ τῆ πῶς ἐκείνα κρῶσθ' αἴτις
 ἐναντίας λαμβανῆ μορφῶς αἴτις ἔχον πῶς φουκεν ὑλῆ, ἔργον πῶς
 τ' ὑλῆς ὅτι αἴτιον, ὁδὸς δυνάμεις ὅτιν ὅτι ἔχουσι κενὸν ἐκ-
 τὸς ἀπῶρον ὅτι, ὅ δ' ἀπῶρον ἔτε ὄργον, ἔτε μέσον, ἔτε τε-
 λῶτον ἔχθ, πολλάκις ὑπὸ αὐτῶ λέγεται. καὶ τῶς μάλι-
 σα πῶς λευκῶν ὑπὸ Ἐπικούρου τῆς ἀπίμου κῶς φο-
 ρῶν ὅτι αὐτῆς αἰαροῦσιν, ὅτι οὔσης ἐν ἀπείρῳ ἀφαροῦσας,
 καὶ ἡ δὲ μὲν αἴτις, ὅ δὲ κῶς τῶς νοῦσται, γινώσκον. ἀλλ' ἐν γε
 τῶς τεπάρτω αἴτις δυνάμεις μέσον πῶς τὸ πῶς καὶ μέσον κῶς
 ὑποπτερόνους, ἐν αὐτῶ φησιν ἰδρῶσαι τὸν κῶςμον. ἐστὶ δὲ ἢ
 λέξις αὐτῆ, Διὸ καὶ ὅτι ἔχουσι ῥῆτιον αὐτὸν φησῶν ἔθ), ὁδὸς
 γὰρ οἰόμενον δεῖσθαι. ἢ μὲν ἀλλὰ μάλλον ἐμοὶ φανέ) ἔργου
 ἔχειν. εἰοεὶ ἢ εἰς τ' ὡς αἴτις ἀφαροῦσας πολὺ πῶς αἴτις σμυμοίω-
 καὶ ἢ τῆς κῶς κατὰληψις, ὅτι ἀφ' ὅτι μέσον εἶ). ἐπεὶ εἰ
 ἀλλὰ χῆρησθῆ ὧν, καὶ πῶς τῶς αἴτις αἴτις σμῶτων ἢ φη-
 ρῶ. καὶ μὲν μικρὸν αἴτις, οὔτω γὰρ πῶς καὶ ἢ οὔσια σμῶς τεπυ-
 χεν αἰδίως τὸν μέσον κῶς κῶς τῶς τῶς, ὁδὸς πῶς αἴτις οὔ-
 σα, ὡς τε καὶ ἔπερον ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὅτι σμῶς τῶς
 μὴ ὅτι δὲ κῶς αὐτῶ φησῶν, καὶ τῶς εἶ) αἰδίον. αὐτῶ
 μίαν μὲν ἔχει κατὰ φῶς καὶ βλεπομένη ὁδὸς τῶς, ἐν ἀ-
 πείρῳ μέσον πῶς τῶς, καὶ μέσον κῶς ἀπολείποντες ὁδὸς
 τεπῶν δὲ ἀδῆλοτέρων μὲν, ἀλογωτέρον δὲ αὐτῆς, οἰόμενον
 γὰρ ὅτι αἴτις ἀφαροῦσας ἀφῶ μὲν τὸν κῶςμον εἰ κατ' ἄλλο
 μέρος αὐτῶ τῶς κῶς σμῶς τεπυχε γῶς αὐτῶ τῶς ἰδρῶσιν, δῆ-
 λός ὅτι δὲ δὲ μὴ τῶς μερῶν τ' οὔσιας ὅτι δὲ μέσον φερεμέ-
 νων, ἀφ' ὅτις καὶ φησῶν τῶς κῶς γῶς. αὐτῶ δὲ ὅτι
 αἴτις ἐφοβεῖτο μὴ φύσει τῶς σμῶς φερεσθαι πῶς τῶς ὅτι
 ὅ μέσον ἢ γῶς, οὔ τῆς οὔσιας, ἀλλὰ τῆς αἴτις σμῶς τῶς
 οὔσιας κῶς. αἴτις οὔ καὶ πολλάκις εἶρηκεν, ὡς ἀδυνάτου
 καὶ αἴτις φύσιν ὄντος. οὔ γὰρ ὑπὸ ἀρχῆ ἐν τῶς κῶς ὁδὸς
 φορῶν, ἢ τῶς σμῶς αἴτις μάλλον ἢ αἴτις αἴτις αἴτις
 τῶς δὲ τῶς κῶς σμῶς αἴτις, αἴτις εἶναι τῆς κινήσεως ὅτι δὲ
 κένεον, καὶ τὸ μέσον αὐτῶ, ἢ ὄντων καὶ φερεμένη πῶς τῶς
 ἔχθ. ἀφ' ὅτι εἰς τῶς τῶς αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις
 αἴτις κινήσεως. ὑπὸ αἴτις γὰρ ὅτι τέλεον μὲν ὁ κῶς σμῶς
 μῶς ὅτι, οὔ τέλεα δὲ τῶς κῶς σμῶς μέρη, ὅ αἴτις ὅδον πῶς
 ἔχειν, καὶ μὴ καὶ αὐτῶ εἶναι: καὶ αἴτις τῆς κινήσεως αὐτῶ
 διελθῶν, ὡς ὅτι τῶς σμῶς καὶ τῶς σμῶς τῶς αἴτις
 τῶς κινήσθαι ἀφ' ὅτι τῶς μερῶν πῶς τῶς πῶς, ὅτι
 ὅτι τῶς ἀφ' ὅτις καὶ τῶς φῶς, αὐτῶ εἶρηκεν. οὔτω
 ὅ δὲ ὅδον τῶς αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις αἴτις
 τῶς κινήσθαι ἔχθων ὅτι τῶς σμῶς φύσεως, πῶς τῶς

A Atqui multum inest absurdi, multum repugnan-
 tia huic opinioni. Nam si aer manet talis, qualis
 est suapte natura, quomodo nigrum in non albo
 fiet albedo, molle in non duro duricies, rarum in
 non denso densitas? Sin vero his permixtus adfi-
 milatur, suamque naturam amittit: quomodo ha-
 bitus erit, aut facultas, aut causa horum, à quibus
 superatur? Patientis enim est, & non agentis aut
 continentis, sed vires suas amittentis isthæ mu-
 tatio, qua suas res qualitates perdit. Atqui vbi que
 hoc affirmant, materiam suapte natura ociosam
 & immobilem subiici qualitatibus. qualitates au-
 tem esse spiritus aut contentiones (id tonos ipsi
 dicunt) aereas: quæ in quibus materiæ partibus
 inhaerescant, eas informant. Hæc dicere ipsis non
 licet, aerem natura talem ponentibus. Si enim
 habitus sit & contentio aer, sibi vnumquodque
 corporum reddet simile, vt admodum fiat molle.
 Sin contemperatione cum istis contrarias suæ na-
 turæ formas accipit: materia quodammodo ma-
 teriei erit, non causa & facultas. Sæpenumero
 Chrysippus hoc dicit, extra mundum esse quod-
 dam inane infinitum: infinitum autem principio,
 medio, extremoque carere. eoque Stoici maxi-
 me vtuntur ad refellendam eam, quam Epicurus
 vsurpauit atomi sua sponte deorsum motionem:
 quod non fit in infinito discrimen, secundum
 quod alia supra, alia infra esse dicantur. Verum
 idem in quarto De possibilibus libro, medium
 quendam locum, mediamque statuit regionem,
 vbi positus sit mundus. Verba sunt hæc. Ita-
 que etiam de mundo dicendum est, eum interitui
 esse obnoxium. nam etsi argumentis opus est, mi-
 hi tamen res sic videtur habere. Eum ab interitu
 videtur admodum vindicare loci occupatio:
 nempe quod in medio est. Nam si eum alibi esse
 cogiteretur, omnino ei accideret interitus. Rursumq;
 paulo post. Sic enim quodammodo naturæ eius
 contigit, vt medium nactus locum, sempiternus
 fit, statimque talis extiterit. vt cum aliis de causis,
 tum quia bono quodam casu ita euenerit vt inter-
 itum non admittat, ob id sempiternus sit. Hæc
 vnam habent manifestam, & in oculos incur-
 rentem contradictionem: qua medius in infini-
 to locus statuitur. Alia vt obscurior est, ita plus
 habet absurdi. Dum enim opinatur ab interitu
 non potuisse tutum seruari mundum, si ei locus
 in alia infiniti parte obtigisset, satis apparet
 eum metuisset, ne partibus naturæ eius ad me-
 dium vergentibus, dissipatio ac interitus eueni-
 ret. Sed id non metuisset, existimans non natu-
 ra corpora vndiquaque ad medium ferri, non sub-
 stantia, sed continentis causam regionis. de quo
 etiam saepe dixit, quod impossibile sit & naturæ
 contrarium. non enim esse in vaeuo discrimen,
 cur corpora huc magis quam illuc vergerent. sed
 mundi constitutionem causam esse quod ad cen-
 trum eius corpora vndiquaque inclinent ac fer-
 rantur. Satis est huc afferre verba eius è secundo
 De motu libro. Cum. n. dixisset, mūdi corpus per-
 fectū esse, partes mundi nō perfectas, quia ad totū
 certo modo affectæ, nō per se essent: locutus dein-
 cept de motu mundi, cuius ea esset natura, vt oēs
 partes ad compagē & cohesionē sui, non ad disso-
 lutionē & contritionē ferrētur, hæc infert: Sic au-
 tem toto in se tendente & moto, partibusq; hunc
 motū habentibus è natura corporis, probabile est

Cur enim non culpetur fatum, quod taliavisa offerat nobis, quibus non repugnare aut obuiam ire, sed ecedere & obsequi, vituperationem mereatur? Deniq; in concertationib. aduersus Academicos maxime in hoc laborant & Chrysippus & Antipater vt ostendant nihil sine assensione agendum aut suscipiendum esse: figmenta eos, & inanes positiones tueri, qui volunt intestino oblato viso statim nos debere ad rem agendam incitari, non concedere interim aut assentiri. Rursum Chrysippus ait deum fallacia visa submittere, itemq; sapientem, non vt requirant a nobis concessionem aut assensum, sed tantum vt ad agendum nos conferamus. nos autem quia vitiosi sumus, ob imbecillitatem assentiri huiusmodi visis. Non est difficile deprehensu, quam haec ab iis perturbate, quam aduersus ipsos repugnantur dicantur. Qui enim non opus habet assentientibus, sed duntaxat agētib. ea, quorum visa submittit eis, nimirum siue deus hic est, siue sapiens, nouit ad agendum sufficere visa, iisq; abripi consensum. Proinde si nouit incitationem ad agendum absque assensione non effici a viso, & tamen fallentia veritatis specie visa offert: vltro in causa est, vt impingamus, & assentiendo iis quae comprehendere non possint, erremus.

A *ὅτι οἶδα γὰρ ὅτι πᾶσι ἀεὶ γνησίως ἔστι, βραχὺ τὰς ποιοῦσα φαντασίας, αἷς δὲ μὴ μάχεσθαι, μηδὲ ἀντιβαίνειν, ἀλλ' ἐπεσθαι καὶ εἰκεῖν ἐγκλητοῦ ἔστι καὶ μὴ ἐν γένεσι πρὸς τοὺς Ἀκαδημαίους ἀγῶνι ὁ πλείστος αὐτῶν τε Χρυσίππῳ καὶ Ἀντιπάτρῳ πόσις γένηε πρὸς τὸ μὴ τε πρᾶττειν μὴ τε ὀρμᾶν ἀσυγκαταθέτως, ἀλλὰ πλάσματα λέγει, καὶ κενὰ ὑποθέσεις, τὰς ἀξιοῦντας, οἰκείας φαντασίας ἡμετέρας, ἀφ' ὧν ὀρμᾶν, μὴ εἰς αἴσας, μηδὲ συγκαταθετέροις. αὐτῶν δὲ φησι Χρυσίππος καὶ τὸν θεὸν ψευδῆς ἐμποιεῖν φαντασίας καὶ τὸ σφόν, οὐ συγκαταθετέρων, οὐδ' εἰκόντων δεομένων ἡμῶν, ἀλλὰ πρᾶττειν μόνον, καὶ ὀρμῶντων ὅτι τὸ φαινόμενον ἡμᾶς ὁ Φαυλοῦς οἶσας, ἐπ' ἀσθενείας συγκαταθέσθαι τῆς πιαύταις φαντασίας. ἢ ὅτι τούτων τῶν λόγων ἄρα καὶ ἡ ἀφορεῖ πρὸς αὐτοῦς, οὐ πρὸς δὲ θεῶν ἔστιν. ὁ γὰρ οὐ δεόμενος συγκαταθετέρων, ἀλλὰ πρᾶττειν μόνον, οἷς ἐνδίδωσι τὰς φαντασίας, εἴτε θεός, εἴτε σφόν, οἶδεν ὅτι πρὸς τὸ πρᾶττειν δεχέσθαι αἱ φαντασίαι, καὶ παρέλκεσθαι αἱ συγκαταθέσεις, ὡς εἴ γε γνώσκω ὅτι πρᾶττειν ἐμὴν ἐπαλείπει φαντασία διχα συγκαταθέσεως, ψευδῆς ἐνεργάεται καὶ πιθανῆς φαντασίας, ἐκῶν αἰπός ἔστιν τὸ πρὸς πείπειν καὶ ἀμάρτανειν ἀκαταλήτοις συγκαταθετέροις.*

COMPENDIUM COMMENTARII, quo ostenditur Stoicos quam poetas absurdiora dicere.

PREHENSVS fuit Pindarus, quod Cæneum parum probabiliter finxisset ferro inuiolabilem, & corpore quod lædi non posset, terram subiifse nullo accepto vulnere, cum *Recto pede scidisset solum.*

At Stoicorum iste Lapitha ex adamantina vacuitatis omnium perpeffionum conflatus materia, non vulnere duntaxat morborum, dolorumque fingitur expers, sed & metu & inesticia carere, insuperabilis manere, nullis cedere virib; tum quidem, quando vulneratur, dolores patitur, torquetur, atq; adeo etiam in patriæ excidio aliisq; id genus summis calamitatibus. Ac Pindati quidē Cæneus duntaxat ictus nullo cum vulnere excipit. Stoicorum sapiens inclusus non prohibetur, precipitatus non patitur vim, in tormentis non cruciatur, si vratur nō læditur, deiectus in palæstra tamen inuictus manet, munitionibus circumuentus non obsidetur, si vendatur ab hostibus, capi nequit. adeoque similis est earum nauium, quibus cum inscribatur prosper cursus, prouidentia seruans, commodum ministerium, ex interim tempestatibus iactantur, colliduntur, euertuntur. Euripideus Iolaus ex imbecilli & decrepito vori cuiusdam vi subito inuenis & ad pugnam validus redigitur. At Stoicorum sapiens heri erat infensissimus ac pessimus, hodie subito mutatus est in virū bonum: atque ex rugoso, pallido, & (vt ait Æschylus) *Languente lumbos, conuulso doloribus Silicernio misell) ----- decorus, dei similis, forma eximia. Sane Vlyffi Minerua*

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΟΥ ΟΤΙ ὁ Θεοδόξιος οἱ Στωϊκοὶ τῶν ποιητῶν λέγουσιν.

PINDAROS Καμθὺς διήνηαν ὑπεῖχεν, ἀπιθανῶς ἀρρηκτοῦ σιδήρου καὶ ἀπαθῆς τὸ σῶμα πλασόμενος, εἴτα καταδύς ἄτρωτος ὑπογῶ, σχίσας ἑρῶν ποδιγῶν. ὁ δὲ Στωϊκὸς Λαπίθης ὡς πρὸς ἀδαμάντινης ὕλης ὑπεῖχεν αὐτῶν τῆς ἀπαθείας καλακχυόμενος, ὅτι ἄτρωτός ἔστιν, ὅσπερ αἰσός, ὅσπερ ἀναλγής, ἀφοβός, καὶ μὴ κίε καὶ ἀλύπος καὶ ἀπῆπιτος, καὶ ἀβίατος, λιτρωσόμενος, ἀλγῶν, ἐρεβλούμενος ἐν κατασκαφῆς πατείδος, ἐν πάθει ποιούτοις. καὶ ὁ μὲν Πινδάρου Καμθὺς βαλλόμενος οὐ λιτρώσεται. ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν σφόν ἐγκλειόμενος οὐ κωλύεται, καὶ κατακρημνηζόμενος ὅτι ἀναγκάζεται, καὶ ἐρεβλούμενος οὐ βασανίζεται καὶ πυρούμενος ἔβλαπτεται, καὶ πίπτων ἐπὶ παλάσειν, ἀντητήτός ἔστι, καὶ πρᾶττειν ἄπολιόρκητος, καὶ πωλούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀνάλωτος. ἔστι τῶν πλοίων ἄρα φέρων, οἷς ἐπιγέγραπται μὴ διπλοῖα, καὶ πρᾶτοια σώζεσθαι, καὶ θεραπεία, χμαίεται δὲ καὶ σιωτεῖται καὶ αἰαστρέπεται. Ὁ Εὐειπίδου Ἰόλαος ἔξ ἀδρανῶν καὶ παρήλικος διχῆ πινέος κίσις χροῦς ἔπι πῦ μάχην ἀφνω γένηεν. ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν σφόν, ἄπρὸς μὲν ἔχλητος ἄμα καὶ χέκιστος, τῆμερον ἀφνω μεταβέβληκεν εἰς δρεπῶν, καὶ γένηεν ἐκρύσσοδ καὶ ὠχεσθ, καὶ (κατ' Αἰσχύλου) ἔξ ἐσφυαλγῆς καὶ ὀδυνόσασσας λυγροῦ γέροντος, ἀπρεπῆς, θεοειδῆς, καλλιμόρφος. καὶ τὸ Ὀδυσσεὺς ἢ Ἀθηνᾶ πῦ

Inscriptio κατὰ Virg. et Statium. καὶ ἰατρικῆ